NORMY I ZASADY
ochrony małoletnich
w praktyce wychowawczej
Towarzystwa Salezjańskiego
Inspektorii Krakowskiej

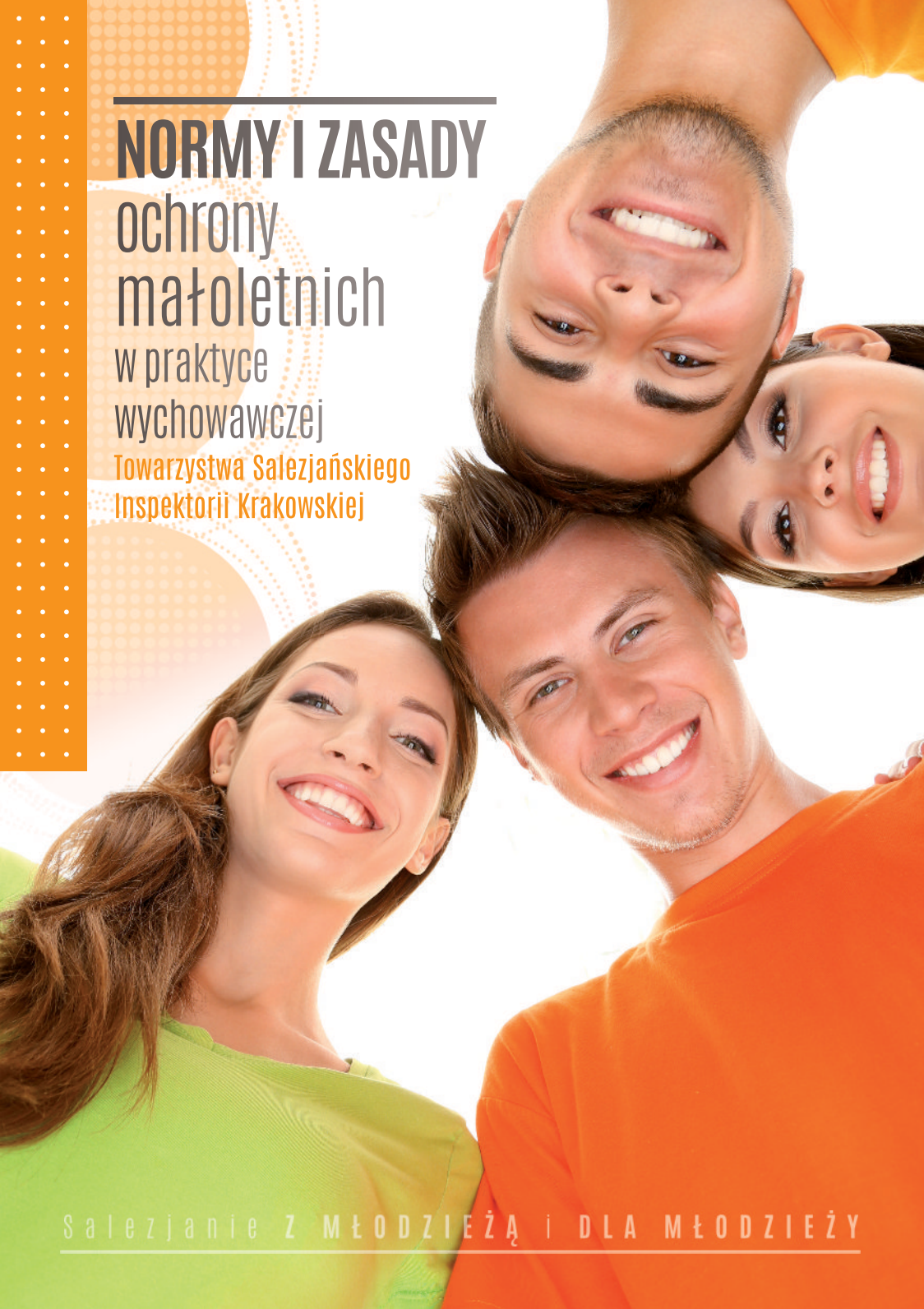

Salezjanie Z MŁODZIEŻĄ i DLA MŁODZIEŻY

Normy i zasady ochrony małoletnich w praktyce wychowawczej Towarzystwa Salezjańskiego Inspektorii Krakowskiej

Kraków 2019

Normy i zasady ochrony małoletnich w praktyce wychowawczej Towarzystwa Salezjańskiego Inspektorii Krakowskiej

Redakcja
ks. Dariusz Bartocha SDB

Projekt okładki i skład
Anna Machnik

Korekta
ks. Mateusz Rochowiak SDB
ks. Marcin Kaznowski SDB

Zatwierdzono dekretem inspektora
z dnia 12 maja 2015 r., l.dz. 63/KO/2015

Wydanie zaktualizowane – 2019

© by Towarzystwo Salezjańskie Inspektoria Krakowska pw. św. Jacka
ul. Bałuckiego 8, 30–318 Kraków

Druk i oprawa
Poligrafia Salezjańska
ul. Bałuckiego 8, 30–318 Kraków

Spis treści

I. POSTANOWIENIA OGÓLNE ..... numery 1–5
II. OBJAŚNIENIE POJĘĆ 6–31
III. ODPOWIEDZIALNOŚĆ WSZYSTKICH ZA OCHRONĘ MAŁOLETNICH 32–34
IV. PODSTAWOWE ZASADY 35
V. PODSTAWOWE POTRZEBY I PRAWA MAŁOLETNICH 36–37
VI. PROCEDURA NABORU, WERYFIKACJI I SZKOLENIA PERSONELU 38–41
VII. KODEKS DOBRYCH PRAKTYK I POSTĘPOWANIA W PRACY Z MAŁOLETNIMI 42–43
VII 1. Zasady ogólne 44–54
VII 2. Szacunek dla nietykalności cielesnej, intymności i prywatności wychowanka 55–68
VII 3. Indywidualne spotkania z małoletnimi 69–75
VII 4. Troska o małoletnich ze specjalnymi potrzebami wychowawczymi lub niepełnosprawnością 76–84
VII 5. Podróże, wycieczki, wakacje 85–100
VII 6. Ochrona danych osobowych 101–118
VII 7. Ochrona wizerunku 119–123
VII 8. Ochrona dobrego imienia (czci) osoby 124–137
VII 9. Zasady dostępu małoletnich do Internetu 138–147
VII 10. Ochrona przed niesłusznym posądzeniem 148–153
VIII. ZASADY REAGOWANIA NA OZNAKI LUB WIADOMOŚĆ O WYKORZYSTANIU 154–156
VIII 1. Co należy robić? 157–168
VIII 2. Czego nie powinno się robić? 169–175
VIII 3. O czym nie wolno zapomnieć? 176–178
IX. PROCEDURA INTERWENCJI 179–199
X. OCHRONA MAŁOLETNIEGO W SYTUACJI PODEJRZEŃ LUB ZAISTNIENIA WYKORZYSTANIA 200–205
XI. POSTANOWIENIA KOŃCOWE 206–209
XII ZAŁĄCZNIKI
Załącznik 1 – Procedura naboru i weryfikacji personelu w dziełach wychowawczych prowadzonych przez Towarzystwo Salezjańskie Inspektorię Krakowską ..... s. 42
Załącznik 2 – Prośba rodzica (opiekuna prawnego) o grzecznościowy przewóz dziecka prywatnym samochodem osobowym ..... s. 44
Załącznik 3 – Zgoda rodzica (opiekuna prawnego) na rozpowszechnianie wizerunku. Formularz dla szkół ..... s. 46
Załącznik 4 – Zgoda rodzica (opiekuna prawnego) na rozpowszechnianie wizerunku. Formularz dla stowarzyszeń ..... s. 48

Załącznik 5 – Zgoda rodzica (opiekuna prawnego) na przetwarzanie danych osobowych. Formularz dla szkół ..... s. 50
Załącznik 6 – Zgoda rodzica (opiekuna prawnego) na przetwarzanie danych osobowych. Formularz dla stowarzyszeń ..... s. 52
Załącznik 7 – Apel do rodziców z prośbą o dobrą współpracę ..... s. 54
Załącznik 8 – Pomoc ofiarom. Aneks 1 do dokumentu: „Wytyczne" Komisji Episkopatu Polski ..... s. 56
Załącznik 9 – Procedura postępowania. Aneks 2 do dokumentu: „Wytyczne" Komisji Episkopatu Polski ..... s. 58
Załącznik 10 – Karta kwalifikacyjna uczestnika wypoczynku ..... s. 60
Załącznik 11 – Zgoda rodzica (opiekuna prawnego) na udział małoletniego w wycieczce (imprezie, spotkaniu) ..... s. 62
Załącznik 12 – Deklaracja respektowania norm i zasad ochrony małoletnich w praktyce wychowawczej Towarzystwa Salezjańskiego Inspektorii Krakowskiej ..... s. 63

I. Postanowienia ogólne

1. Mając na względzie dobro dziewcząt i chłopców, dzieci i młodzieży, Normy i zasady ochrony małoletnich w praktyce wychowawczej Towarzystwa Salezjańskiego Inspektorii Krakowskiej wspierają zdrowe doświadczeniawychowawcze oraz umacniają pozytywne i przejrzyste procesy sprzyjające integralnemu rozwojowi wychowanków.

2. Metoda wychowania Księdza Bosko zwanaSystemem Prewencyjnym do dziś pozostaje jedną z najlepszych w wychowaniu młodzieży, nawet jeśli stawia wysokie wymagania wychowawcom i wymaga od nich wielkiego trudu. Używając tego systemu, zapobiegamy wykorzystaniu małoletnich w placówkach salezjańskich. Asystencja zakłada stałą obecność, odpowiedzialną i kochającą, ale nie zwalnia nas ze stawiania sobie granic, z odpowiedzialności za nasze czyny oraz bycia godnym zaufania wobec wychowanków, ich rodziców (opiekunów prawnych) czy przełożonych. Ksiądz Bosko pragnął, aby asystenci byli przyjaźni, odpowiedzialni, pełni poświęcenia, zdecydowani i dynamiczni – nie chciał, by stali się urzędnikami czy funkcjonariuszami odległymi od wychowanków.

3. Normy i zasady ochrony małoletnich w praktyce wychowawczej Towarzystwa Salezjańskiego Inspektorii Krakowskiej zwane dalej Normami zbierają w jeden dokument zasady i praktyki zawarte w innych dokumentach Inspektorii Krakowskiej i podmiotów od niej zależnych, z uwzględnieniem wskazań zawartych w dokumencie WYTYCZNE[1],zatwierdzonych przez Konferencję Episkopatu Polski uchwałą z dnia 12marca 2015 r. nr 18/368/2015,co jednocześnie potwierdza otrzymanie zgody Kongregacji Nauki Wiary na publikację dokumentu – WYTYCZNEorazdokumentu PREWENCJA[2].

4. Celem niniejszego dokumentu jest pomoc wszystkim osobom zaangażowanym w dzieła wychowawcze Towarzystwa Salezjańskiego Inspektorii Krakowskiej w procesie autorefleksji nad właściwymi sposobami zachowań w dziedzinie ochrony i bezpieczeństwa powierzonych im wychowanków oraz przekazanie wskazówek, przykładów dobrych praktyk, procedur oraz konsekwencji prawnych zaniedbań lub naruszeń zapisów prawa dotyczących ochrony dzieci i młodzieży(małoletnich) przed wszelką przemocą, w tym seksualną.

5. Normy przeznaczone są do stosowania w dziełach wychowawczych Towarzystwa Salezjańskiego Inspektorii Krakowskiej przez wszystkich, którzy stanowią Wspólnotę Wychowawczą, w szczególności przez salezjanów, wychowawców świeckich, nauczycieli, trenerów, animatorów, wolontariuszy, praktykantów i stażystów oraz świeckich zatrudnionych na różnych stanowiskach i podejmujących różne zakresy odpowiedzialności.

---

1 Konferencja Episkopatu Polski, WYTYCZNEdotyczące wstępnego dochodzenia kanonicznego w przypadku oskarżeń duchownych o czyny przeciwko szóstemuprzykazaniu Dekalogu zosobą niepełnoletnią poniżej osiemnastego roku życia wraz zZałącznikami nr 1–3;tekst został przyjęty podczas 366.Zebrania Plenarnego KEP, które odbyło się w Warszawie w dniach 7–8października 2014r.

2 Konferencja Episkopatu Polski, PREWENCJA nadużyć seksualnych wobec dzieci i młodzieżyi osób niepełnosprawnych w pracy duszpasterskiej i wychowawczej Kościoła w Polsce; tekst został przyjęty podczas 365. Zebrania Plenarnego KEP, które odbyło się w Warszawie w dniach 10–11czerwca 2014r.

II. Objaśnienie pojęć

6. **ANIMATOR** –to osoba pełnoletnia podejmująca określone zadania, zlecone przez Dyrektora lub kompetentnego pracownika.

7. **ASYSTENCJA** – stała obecność wychowawcza, specyficzny styl obecności i działań wychowawczych, zgodny z salezjańskim systemem prewencyjnym, dający poczucie bezpieczeństwa i akceptacji, obdarzający życzliwością, wspierający świadectwem życia, mądrą radą i upomnieniem, a w trudnościach pomocą.

8. **DYREKTOR** – rozumie się przez to: przełożonego wspólnoty zakonnej, Dyrektora przedszkola, szkoły, placówki opiekuńczo–wychowawczej, oratorium, proboszcza, prezesa stowarzyszenia, kierownika placówki wsparcia dziennego, kierownika wypoczynku lub inną osobę kierującą w Dziele Wychowawczym daną instytucją lub grupą ludzi.

9. **DZIEŁO WYCHOWAWCZE**– rozumie się przez to w szczególności przedszkole, szkołę, placówkę opiekuńczo–wychowawczą, placówkę wsparcia dziennego (np. świetlicę), oratorium, parafię, internat, bursę – prowadzone przez Towarzystwo Salezjańskie lub stowarzyszenie używające w nazwie określenie „salezjańskie".

10. **DZIECI SPECJALNEJ TROSKI** – dzieci, które potrzebują rozpoznania i zaspokajania potrzeb rozwojowych i edukacyjnych wynikających z następujących czynników: szczególnych uzdolnień, niepełnosprawności, niedostosowania społecznego, choroby przewlekłej, specyficznych trudności w uczeniu się, zaburzeń komunikacji językowej, niepowodzeń edukacyjnych, sytuacji kryzysowych lub traumatycznych, zaniedbań środowiskowych, które są związane z sytuacją bytową ucznia, oraz trudności adaptacyjnych, które wynikają z różnic kulturowych lub ze zmiany środowiska edukacyjnego, np. wyjazdów zagranicznych rodziców i wcześniejszego pobierania nauki za granicą.

11. **INSPEKTOR** – według Kodeksu prawa kanonicznego wyższy przełożony zakonny (prowincjał), co oznacza w niniejszym dokumencie przełożonego Towarzystwa Salezjańskiego Inspektorii Krakowskiej pw. św. Jacka z siedzibą w Krakowie.

12. **MAŁOLETNI**– dzieci oraz młodzież będąca wychowankami lub podopiecznymi Towarzystwa Salezjańskiego Inspektorii Krakowskiej lub podmiotów od niego zależnych (placówek i instytucji), która nie ukończyła 18 roku życia, przy czym czytając niniejszy akt należy uwzględniać w odniesieniu do ww. osób również klasyfikację prawną, zgodnie z którą:

   a. w zakresie postępowania dotyczącego zapobiegania i zwalczania demoralizacji, osoba która nie ukończyła 18 lat określana jest jako osoba nieletnia;

b. w zakresie postępowania o czyny karalne małoletni jest to osoba, która dopuściła się takiego czynu po ukończeniu 13 lat, a przed ukończeniem lat 17;

c. w zakresie wykonywania środków wychowawczych lub poprawczych małoletnim jest osoba, względem której takie środki zostały orzeczone (choćby ukończyła ona 18 lat), nie dłużej jednak niż do osiągnięcia wieku 21 lat.

W dokumencie używanie terminu "małoletni" i "nieletni" jest równoznaczne i należy pod nim rozumieć zarówno dziewczęta jak i chłopców.

13. **MAŁOLETNI O SPECJALNYCH POTRZEBACH EDUKACYJNYCH** – zarówno chorzy, słabi, dysfunkcyjni, jak i wybitnie zdolni.

14. **OPIEKUN** – opiekun prawny w rozumieniu art. 145–177 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy.

15. **PERSONEL** – wszystkie osoby zatrudnione na podstawie umowy o pracę lub umowy cywilnoprawnej lub podejmujące obowiązki na zasadach wolontariatu w Dziele wychowawczym, w tym w szczególności: salezjanie, wychowawcy, nauczyciele, pracownicy, trenerzy, animatorzy, wolontariusze, praktykanci, stażyści.

16. **PRACOWNIK** – w sensie ścisłym to osoba pełnoletnia, zatrudniona na umowę o pracę. W niniejszym dokumencie to pojęcie oznacza także osoby wykonujące czy to usługę, czy zlecenie na podstawie umowy cywilnoprawnej. Pracownicy młodociani, czyli ci, którzy ukończyli 16 lat, ale nie ukończyli 18 roku życia, nie są zatrudniani w naszych dziełach.

17. **PRAKTYKANT** – osoba odbywająca w naszym dziele praktykę pedagogiczną na podstawie skierowania lub umowy cywilnoprawnej.

18. **STAŻYSTA** – osoba odbywająca staż zawodowy.

19. **WOLONTARIUSZ** – osoba pełnoletnia podejmująca określone zadania na podstawie porozumienia o wykonywaniu wolontariatu.

20. **WYCHOWAWCA** – członek personelu, którego zadaniem jest prowadzenie zajęć o charakterze dydaktycznym, opiekuńczym i wychowawczym, czy to na podstawie stosunku pracy, czy umowy cywilnoprawnej, czy w charakterze wolontariatu.

21. **WYKORZYSTANIE**[3] (zamiennie: przemoc, molestowanie, nadużycie, prześladowanie) – to forma krzywdzenia polegająca na wywieraniu wpływu na proces myślowy, zachowanie lub stan fizyczny osoby, nawet przy zaistnieniu przyzwolenia z jej strony. Wyróżnia się wykorzystanie fizyczne, psychiczne, seksualne, cyberprzemoc i zaniedbanie.

Wykorzystanie fizyczne

22. Wykorzystywanie fizyczne to każda forma niewłaściwego nieprzypadkowego naruszenia nietykalności cielesnej małoletniego, zarówno zamierzonego, jak i wynikającego z zaniedbania opieki nad małoletnim (jak np. potrząsanie dzieckiem w formie kary, bicie, rzucanie, oszałamianie różnymi środkami, powodowanie oparzeń, topienie, duszenie lub inne używanie siły fizycznej). Do krzywdy fizycznej może dojść także wtedy, gdy rodzic lub opiekun prawny zatai objawy choroby nieletniego lub świadomie przyczyni się do niej.

3 Polskie prawodawstwo posługuje się pojęciami: przemoc fizyczna, przemoc psychiczna, przemoc seksualna. Jako synonim występuje wykorzystanie.

Wykorzystywanie psychiczne

23. Wykorzystywanie psychiczne polega na uporczywym niewłaściwym traktowaniu emocjonalnym małoletniego, powodującym poważne i trwałe defekty w jego rozwoju emocjonalnym. Jest ono najczęściej występującą kategorią nadużyć w relacjach między wychowawcami a dziećmi.

24. W psychice małoletniego może się kodować przekaz, iż nie maon żadnej wartości, lub poczucie, że nie jest kochany ani akceptowany albo że ma wartość jedynie wtedy, gdy odpowiada zadowalająco na potrzeby innych. Wykorzystanie lub przemoc psychiczna może polegać na stawianiu wymagań nieodpowiednich do wieku i rozwoju małoletniego. Mogą to być relacje, które przekraczają jego zdolności rozwojowe, czy też nadopiekuńczość lub ograniczenie możliwości odkrywania i uczenia się. Wykorzystanie emocjonalne przejawia się także poprzez zamknięcie nieletniego na normalne relacje, ma też miejsce wtedy, gdy małoletni widzą złe traktowanie innych, co może prowadzić do tego, że będą się czuli zagrożeni. Do tej kategorii należy również wykorzystanie seksualne lub demoralizowanie małoletnich. Wykorzystanie emocjonalne jest obecne w każdej przemocy wobec małoletnich.

Wykorzystywanie seksualne

25. O wykorzystywaniu seksualnymmówimy w sytuacji, gdy dziecko świadomie lub nieświadomie zostaje użyte przez inną osobę w celu pobudzenia lub zaspokojenia seksualnego tejże osoby lub osób trzecich. Rozróżnia się tu wykorzystanie z fizycznym dotykiem i bez dotyku.

26. Wykorzystanie z użyciem kontaktu fizycznego obejmuje penetrację lub akty niepenetrujące (obmacywanie, pieszczoty, pocałunki itd.). Sankcje prawne za takie czyny zawarto w numerze 62 a i c.

27. Wykorzystanie seksualne małoletniego bez używania dotyku ma miejsce wtedy, gdy małoletni jest fotografowany lub filmowany dla celów pornograficznych, prezentowane są mutreści erotyczne, jest świadkiem ekshibicjonizmu, jest konfrontowany z obscenicznym językiem lub nieprzyzwoitymi obrazami albo zachęcany, by zachowywał się w sposób seksualnie niewłaściwy. Sankcje prawne za tego typu wykroczenia zostały zawarte w numerze 62 b, d, e i f.

Cyberprzemoc

28. Cyberprzemoc to wszelka przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych – komunikatorów, chatów, stron internetowych, blogów, SMS–ów, MMS–ów. Przykłady cyberprzemocy: wysyłanie wulgarnych e–maili i SMS–ów, kłótnie internetowe, publikowanie i rozsyłanie ośmieszających informacji, zdjęć i filmów, podszywanie się pod inną osobę, obraźliwe komentowanie wpisów na blogu, przesyłanie linków z ob–

raźliwymi zdjęciami i filmikami znajomym. Niektóre sankcje prawne za powyższe przedstawiono w numerze 62 g. Więcej na ten temat zawarto w rozdziałach VII.7 numery 119–123 oraz VII.8. numery 124–137.

Zaniedbanie

29. Zaniedbywanie definiowane jest jako pozbawienie małoletniego określonego dobra, powodujące znaczącą szkodę lub osłabienie jego rozwoju. W tej kategorii mieści się m. in. pozbawienie żywności, ubrania, ciepła, środków higieny, stymulacji intelektualnej, opieki, poczucia bezpieczeństwa, przyjaznych uczuć, opieki medycznej. Równie poważnym aktem zaniedbania jest niechronienie nieletniego przed szkodami fizycznymi i psychicznymi, przed niebezpieczeństwami, niezapewnienie mu odpowiedniej pomocy, w tym powierzenie go ludziom, którzy nie zapewniają mu odpowiedniej opieki medycznej i leczenia.

30. Zaniedbywanie staje się widoczne dopiero w perspektywie dłuższego okresu czasu. Objawia się ono jako permanentny stan niezaspokajania fizycznych, emocjonalnych i psychicznych potrzeb dziecka, prowadzący do poważnych negatywnych następstw. Symptomami, które mogą świadczyć o zaniedbywaniu dziecka są m. in. niepokojąco mały wzrost lub masa ciała dziecka, czy też jego notoryczna nieobecność w szkole.

31. Zaniedbanie może wystąpić już w okresie ciąży z powodu używania przez matkę środków uzależniających. Rodzic może świadomie dopuścić się zaniedbania, nie dostarczając dziecku żywności, odzieży i schronienia, usuwając je z domu czy odrzucając.

III. Odpowiedzialność wszystkich za ochronę małoletnich

32. Opieka nad małoletnimi jest rozumiana jako troska o ich godność, o dobro fizyczne, psychiczne i duchowe. Wszyscy członkowie personelu biorą na siebie tę odpowiedzialność, zważywszy, że okoliczności skrzywdzenia małoletnich może być wiele.

33. Małoletni mogą zostać wykorzystani w domu, w instytucji, w swoim środowisku, przez znajomego lub rzadziej – przez osobę nieznaną. Mogą zostać wykorzystani przez jednego lub kilku dorosłych, albo też przez innego małoletniego lub kilku małoletnich. Ktoś może wykorzystać małoletniego wyrządzając mu krzywdę i ktoś może być winnym zaniedbania, nie interweniując w celu zapobieżenia krzywdzie.

34. Ochraniać i promować dobro małoletnich to wszczególności chronić ich przed każdym złem– oto cel koordynacji grup, zespołów, komisji[4] i wszystkich członków personelu, w tym szczególnie Dyrektora, którzy podejmują działania wychowawcze według właściwych im ról i kompetencji.

4 Według struktury organizacyjnej Dzieła wychowawczego.

IV. Podstawowe zasady

35. Polityka ochrony małoletnich opiera się na zasadach:

a. nie ma tolerancji dla nadużyć wobec małoletnich;
b. prawa małoletnich są chronione;
c. małoletni mają zagwarantowane bezpieczeństwo i ochronę;
d. każdy z osobna i wszyscy razem odpowiadają za bezpieczeństwo małoletnich;
e. wychowawcy posiadają skuteczne narzędzia służące ochronie małoletnich w postaci odpowiedniego wykształcenia, umiejętności stosowania systemu prewencyjnego oraz znajomości procedur postępowania.

V. Podstawowe potrzeby i prawa małoletnich

36. Każdy małoletni ma potrzebę:
    a. zaspokojenia potrzeb fizycznych i zwrócenia na siebie uwagi,
    b. kontaktów i relacji społecznych,
    c. przynależności, np. do rodziny, grupy itp.,
    d. uznania i szacunku ze strony innych,
    e. otrzymania wsparcia w integralnym rozwoju,
    f. budowania i potwierdzania własnej tożsamości,
    g. pozyskania sensu życia,
    h. poczucia bezpieczeństwa i doświadczania miłości.
37. Każdy nieletni ma prawo do:
    a. poznania i ochrony swoich potrzeb i praw,
    b. ochrony przed zaniedbaniem, przemocą i wykorzystaniem,
    c. obrony, w tym prawo do korzystania z pomocy obrońcy,
    d. odmowy składania wyjaśnień,
    e. ochrony przed dyskryminacją,
    f. wykonywania praktyk religijnych i korzystania z posług religijnych,
    g. pobierania lekcji religii w ośrodkach wychowawczych, zakładach, schroniskach dla nieletnich,
    h. świadczenia z tytułu wypadku lub choroby,
    i. poszanowania własnej godności.

VI. Procedura naboru, weryfikacji i szkolenia personelu

38. W Dziełach wychowawczych Towarzystwa Salezjańskiego Inspektorii Krakowskiej funkcjonuje procedura naboru i weryfikacji personelu, zwana procedurą rekrutacyjną, umożliwiająca rozpoznanie motywacji, kwalifikacji i zdatności kandydatów do zatrudnienia. W szczególności Dyrektor każdorazowo sprawdzi, czy kandydat nie figuruje w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym prowadzonym przez Ministerstwo Sprawiedliwości. Procedura rekrutacyjna stanowi załącznik 1 do niniejszego dokumentu.

39. Cały personel, ze szczególną uwagą na osoby nowo przyjęte, zostanie zapoznany z treścią niniejszego dokumentu, co zostanie przez każdego potwierdzone podpisem Deklaracji respektowania Norm i zasad ochrony małoletnich w praktyce wychowawczej Towarzystwa Salezjańskiego Inspektorii Krakowskiej (załącznik 12).

40. Dyrektor Dzieła dopilnuje, by odpowiednio do podejmowanych obowiązków (personel pedagogiczny i niepedagogiczny) cały personel wziął udział w stosownych szkoleniach[5].

41. W każdym czasie na życzenie Dzieła wychowawczego lub okresowo z inicjatywy organu prowadzącego zostanie dokonany audyt pod kątem ochrony osób małoletnich przed wykorzystaniem.

5 Szkolenia te zostaną zorganizowane w porozumieniu z Inspektorem lub inspektorialnym delegatem ds. ochrony małoletnich i będą one cyklicznie powtarzane.

VII. Kodeks dobrych praktyk i postępowania w pracy z małoletnimi

42. Kodeks dobrych praktyk jest narzędziem służącym eliminowaniu ryzyka popełniania nadużyć wobec małoletnich, a jego przestrzeganie pozwala zminimalizować ryzyko wystąpienia nadużyć w relacjach dzieci i młodzieżą. Celem kodeksu jest:

a. zapewnienie bezpieczeństwa małoletnim powierzonym Towarzystwu Salezjańskiemu Inspektorii Krakowskiej lub podległymmu placówkom i instytucjom oraz zatrudnianemu przez te jednostki personelowi;

b. udzielenie rodzicom lub prawnym opiekunom małoletnich moralnej pewności co do stosowania w salezjańskiej praktyce pedagogicznej najwyższych standardów bezpieczeństwa.

43. W centrum niniejszego kodeksu znajduje się dobro małoletniego z czym wiąże się podkreślenie wagi:

a. słuchania dzieci i młodzieży,
b. szacunku wobec nich jako osób,
c. doceniania ich wysiłków i osiągnięć,
d. angażowania ich w procesy decyzyjne, tam gdzie jest to pożyteczne,
e. zachęcania ich i pozytywnego motywowania.

VII. 1. ZASADY OGÓLNE

44. Stosowanie przez personel kar cielesnych wobec małoletnich nie jest dozwolone w żadnych okolicznościach i od reguły tej nie ma wyjątków.

45. Wszyscy małoletni mają prawo do bycia traktowanymi przez personel z jednakową troską. Nie do zaakceptowania jest faworyzowanie przez wychowawcę lub innych członków personelu pojedynczych osób, wyrażane werbalnie czy niewerbalnie.

46. Nie może być ze strony personelu, w szczególności ze strony wychowawców, tolerancji wobec jakiegokolwiek zachowania, które może zostać odczytane jako znęcanie się lub dokuczanie, zarówno ze strony dorosłych jak i samych małoletnich.

47. Nie należy przebywać z małoletnim sam na sam. Szczegółowe zasady prywatnych rozmów zostaną opisane w rozdziale VII.3. numery 69–75.

48. Członkowie personelu, w tym wszczególności wychowawcy, winni unikać przebywania przez nieuzasadniony długi czas z pojedynczym małoletnim lub grupą małoletnich.

49. Członek personelu nie powinien udawać się w podróż samochodem sam z małoletnim. Szczegółowe wyjaśnienia na ten temat zostały zawarte w rozdziale VII.5. w numerach 85–99.

50. Nie do zaakceptowania jest werbalne naruszanie dobra małoletnich przez personel, w tym zwłaszcza opowiadanie w ich obecności żartów o podtekście seksualnym. W przypadku konieczności podjęcia z małoletnim rozmowy na tematy związane z płciowością należy wykazać się daleko idącą ostrożnością, delikatnością i roztropnością.

51. Pod żadnym pozorem personel nie może częstować małoletnich podopiecznych alkoholem, papierosami, środkami odurzającymi (w tym narkotykami) lub tolerować ich używania.

52. Zabronione jest pozostawanie pod wpływem alkoholu lub środków odurzających przez personel prowadzący zajęcia lub sprawujący w danym czasie asystencję lub opiekę nad małoletnimi.

53. W pracy z małoletnimi personel powinien używać środków, języka i metod adekwatnych do wieku wychowanków. Podobnie powinien być potraktowany przekaz medialny, np. przez telefon komórkowy, Internet, wideo itp. W żadnym jednak wypadku nie wolno wykorzystywać materiałów pornograficznych lub zawierających treści obsceniczne.

54. Nieprzestrzeganie głównych zasad postępowania traktowane będzie jako naruszenie podstawowych obowiązków pracowniczych z wszystkimi wynikającymi stąd konsekwencjami, z rozwiązaniem stosunku pracy włącznie.

VII. 2. SZACUNEK DLA NIETYKALNOŚCI CIELESNEJ, INTYMNOŚCI I PRYWATNOŚCI MAŁOLETNIEGO

55. Nietykalność cielesna małoletniego musi być zawsze szanowana. Mamy świadomość, że dotyk niesie ze sobą pewne niebezpieczeństwa, ale nie jesteśmy maszynami, lecz wychowawcami i posługujemy się gestami i słowami. Nieludzkim byłoby uciekanie od każdej formy dotyku.

56. Personel zawsze winien wykazywać daleko idącą troskę o integralność i nienaruszalność cielesną każdego małoletniego. Wchodzenie w jakikolwiek kontakt dotykowy z małoletnim musi iść w parze z najdalej posuniętą roztropnością i rozwagą. Obowiązuje tu ogólna zasada prymatu „braku nad nadmiarem". Właściwym zachowaniem respektującym nietykalność małoletniego jest:

a. poklepanie po ramionach lub plecach,
b. uścisk dłoni lub „danie sobie piątki",
c. delikatne objęcie na powitanie,
d. dotykanie rąk, ramion czy barków,
e. werbalne pochwalenie,
f. trzymanie się za ręce w czasie modlitwy, zabawy czy dla uspokojenia małoletniego w sytuacji wzburzenia emocjonalnego,
g. trzymanie za ręce dzieci w czasie spaceru,

h. siadanie w pobliżu małych dzieci,
i. podnoszenie lub trzymanie na rękach dzieci poniżej 3 roku życia.

Zawsze właściwym jest zapytanie małoletniego o pozwolenie na taki rodzaj zachowania.

57. Niewłaściwym zachowaniem i nadużyciem wobec nietykalności są:

a. wszelkie formy okazywania niechcianej czułości,
b. pełne i mocne uściski i objęcia, tzw. „niedźwiadki",
c. dotykanie piersi, pośladków i okolic intymnych,
d. klepanie w uda lub kolana,
e. łaskotanie lub „mocowanie się" w silnym objęciu,
f. obejmowanie młodocianego, stojąc za jego plecami,
g. masaże,
h. całowanie, w szczególności w usta,
i. kładzenie się albo spanie obok małoletniego,
j. okazywanie czułości w miejscach wyizolowanych, np. łazienki, ubikacje, prywatne pokoje,
k. komplementowanie odnoszące się do rozwoju fizycznego.

Należy eliminować wszelkie gry i zabawy, w których dochodzi do powyżej opisanych niewłaściwych zachowań, w szczególności gdy używa się powyższych form dotyku.

58. Małoletnim przysługuje prawo do prywatności. W szczególny sposób prawo to winno być respektowane w takich miejscach jak przebieralnie, pływalnie, łazienki i toalety. W wymienionych wyżej miejscach personel nie może w żaden sposób ingerować w prywatność małoletnich, w tym zwłaszcza wykonywać małoletnim zdjęć. Winien także zadbać, by zdjęć nie robili sobie nawzajem sami małoletni.

59. Na fotografowanie małoletnich w innych sytuacjach i upublicznianie ich zdjęć personel musi uprzednio uzyskać pisemną zgodę rodziców lub opiekunów. To samo dotyczy produkcji materiałów filmowych (załącznik 3).

60. Personel nie może wyręczać dzieci ani pomagać im w czynnościach natury osobistej (toaleta, mycie się, przebieranie itp.), o ile dzieci są w stanie wykonać te czynności samodzielnie.

61. Personel nie może się obchodzić z małoletnim niewłaściwie, w tym szorstko go traktować czy żartować nieprzyzwoicie. Zdrowa rezerwa w kontakcie ma stworzyć poczucie bezpieczeństwa i zapewnić małoletniemu dobre samopoczucie.

62. W rozumieniu prawa polskiego w zapisach Kodeksu karnego[6] przestępstwo stanowi m.in.:

a. obcowanie seksualne z osobą małoletnią poniżej lat piętnastu – Kodeks karny, art. 200:

§ 1. Kto obcuje płciowo z małoletnim poniżej lat 15 lub dopuszcza się wobec takiej osoby innej czynności seksualnej lub doprowadza ją do poddania się takim czynnościom albo do ich wykonania, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

b. udostępnianie treści pornograficznych małoletniemu poniżej lat piętnastu – Kodeks karny, art. 200:

§ 3. Kto małoletniemu poniżej lat 15 prezentuje treści pornograficzne lub udostępnia mu przedmioty mające taki charakter albo rozpowszechnia treści pornograficzne w sposób umożliwiający takiemu małoletniemu zapoznanie się z nimi, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§4. Karze określonej w § 3 podlega, kto w celu swojego zaspokojenia seksualnego lub zaspokojenia seksualnego innej osoby prezentuje małoletniemu poniżej lat 15 wykonanie czynności seksualnej.

§ 5. Karze określonej w § 3 podlega, kto prowadzi reklamę lub promocję działalności polegającej na rozpowszechnianiu treści pornograficznych w sposób umożliwiający zapoznanie się z nimi małoletniemu poniżej lat 15.

c. zgwałcenie osoby poniżej lat piętnastu – Kodeks karny, art. 197 § 3 ust. 2, wykorzystanie seksualne osoby upośledzonej umysłowo – Kodeks karny, art. 198,

d. wytwarzanie, rozpowszechnianie i posiadanie treści pornograficznych z udziałem małoletniego poniżej lat piętnastu – Kodeks karny, art. 202:

§ 3. Kto w celu rozpowszechniania produkuje, utrwala lub sprowadza, przechowuje lub posiada albo rozpowszechnia lub prezentuje treści pornograficzne z udziałem małoletniego albo treści pornograficzne związane z prezentowaniem przemocy lub posługiwaniem się zwierzęciem, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

§ 4. Kto utrwala treści pornograficzne z udziałem małoletniego, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 4a. Kto przechowuje, posiada lub uzyskuje dostęp do treści pornograficznych z udziałem małoletniego, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 4b. Kto produkuje, rozpowszechnia, prezentuje, przechowuje lub posiada treści pornograficzne przedstawiające wytworzony albo przetworzony wizerunek małoletniego uczestniczącego w czynności seksualnej podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 4c. Karze określonej w § 4b podlega, kto w celu zaspokojenia seksualnego uczestniczy w prezentacji treści pornograficznych z udziałem małoletniego.

e. nawiązywanie przy pomocy sieci teleinformatycznych kontaktu z małoletnim poniżej lat piętnastu w celu wykorzystania seksualnego – Kodeks karny, art. 200a[7]:

---

6 Ustawa z dnia 6 czerwca 1997r. –Kodeks karny. Dz.U.1997.88.553.

7 Artykuł ten obowiązuje od 8 czerwca 2010r.

§ 1. Kto w celu popełnienia przestępstwa określonego w art. 197§ 3 pkt 2 lub art. 200,jak również produkowania lub utrwalania treści pornograficznych, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego lub sieci telekomunikacyjnej nawiązuje kontakt zmałoletnim poniżej lat 15, zmierzając, za pomocą wprowadzenia go w błąd, wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowanie sytuacji albo przy użyciu groźby bezprawnej, do spotkania z nim, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Kto za pośrednictwem systemu teleinformatycznego lub sieci telekomunikacyjnej małoletniemu poniżej lat 15 składa propozycję obcowania płciowego, poddania się lub wykonania innej czynności seksualnej lub udziału w produkowaniu lub utrwalaniu treści pornograficznych, i zmierza do jej realizacji, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

f. nadużycie stosunku zależności lub zaufania wobec małoletniego albo w zamian za udzielenie lub obietnicę korzyści majątkowej lub osobistej wobec małoletniego w celu wykorzystania seksualnego – Kodeks karny, art. 199:

§1. Kto, przez nadużycie stosunku zależności lubwykorzystanie krytycznego położenia, doprowadza inną osobę doobcowania płciowego lub do poddania się innej czynności seksualnej albo do wykonania takiej czynności, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§2. Jeżeli czyn określony w § 1został popełniony na szkodę małoletniego, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 3miesięcy do lat 5

§3. Karze określonej w § 2 podlega,kto obcuje płciowo z małoletnim lub dopuszcza się wobec takiej osoby innej czynności seksualnej albo doprowadza ją do poddania się takim czynnościom albo do ich wykonania, nadużywając zaufania lub udzielając w zamian korzyści majątkowej lub osobistej albo jej obietnicy.

g. uporczywe nękanie – Kodeks karny art. 190a:

§ 1. Kto przez uporczywe nękanie innej osoby lub osoby jej najbliższej wzbudza u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia lub istotnie narusza jej prywatność, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto, podszywając się pod inną osobę, wykorzystuje jej wizerunek lub inne jej dane osobowe w celu wyrządzenia jej szkody majątkowej lub osobistej.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonegona własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

63. Przestępstwa o jakich mowa w numerze 62 powyżej ścigane są z oskarżenia publiczne–go – na wniosek osoby pokrzywdzonej bądź z urzędu. W przypadku gdy pokrzywdzonym jest małoletni, **przedawnienie karalności przestępstw określonych w rozdziale XXV Kodeksu karnego, tj. przestępstw przeciwko wolności seksualnej i obyczajności, nie może nastąpić przed ukończeniem przez pokrzywdzonego 30 roku życia.**

64. „W porządku prawnym Kościoła rozstrzyganie w sprawach przestępstw seksualnych po–pełnionych przez duchownych wobec osób niepełnoletnich jest zastrzeżone dla Kongregacji Nauki Wiary (Motu Proprio Sacramentorum sanctitatis tutela z 21 maja 2010r., art. 6 § 1). Do najcięższych przestępstw tego rodzaju prawo Kościoła zalicza:

a. przestępstwo przeciw szóstemu przykazaniu Dekalogu popełnione przez duchowne–go z niepełnoletnim poniżej osiemnastego roku życia (z niepełnoletnim zrównana jest osoba, która trwale jest niezdolna posługiwać się rozumem);

b. nabywanie albo przechowywanie lub upowszechnianie w celach satysfakcji seksual–nej obrazów pornograficznych przedstawiających małoletnich poniżej czternastego roku życia przez duchownego – w jakikolwiek sposób iza pomocą jakiegokolwiek urządzenia.

65. Z zastrzeżeniem prawa Kongregacji Nauki Wiary do uchylenia przedawnienia w indywidu–alnych przypadkach, **przestępstwo przeciwko szóstemu przykazaniu popełnione przez du–chownego z osobą niepełnoletnią poniżej osiemnastego roku życia ulega przedawnieniu po upływie dwudziestu lat od dnia, w którym niepełnoletni ukończył 18 rok życia.”**

66. Ponadto Kodeks prawa kanonicznego przewiduje sankcje karne dla duchownych także za inne czyny popełnione w sferze seksualności, nie podlegające specjalnym regulacjom.

67. Kodeks prawa kanonicznego stanowi w kanonie 1395:

> § 1. Duchowny konkubinariusz poza wypadkiem, o którym w kan. 1394[9], oraz duchowny trwający w innym grzechu zewnętrznym przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu, wywołującym zgorszenie, winien być ukarany suspensą, do której, gdy mimo upomnienia trwa w przestępstwie, można stopniowo dodawać inne kary, aż do wydalenia ze stanu duchownego.
>
> § 2. Duchowny, który w innysposób wykroczył przeciwko szóstemu przykazaniu Deka–logu, jeśli jestto połączone z użyciem przymusu lub gróźb, albo publicznielub z osobą małoletnią poniżej lat szesnastu, powinien być ukarany sprawiedliwymi karami, nie wy–łączając w razie potrzeby wydalenia ze stanu duchownego.

68. Nieprzestrzeganie niniejszych zasad szacunku dla nietykalności cielesnej, intymności i prywatności młodocianego traktowane będzie jako naruszenie podstawowych obowiązków pracowniczych z wszystkimi konsekwencjami, z rozwiązaniem stosunku pracy włącznie.

---

8 Konferencja Episkopatu Polski, WYTYCZNE dotyczące wstępnego dochodzenia kanonicznego w przypadku oskarżeń duchownych o czyny przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu z osobą niepełnoletnią poniżej osiemnastego roku życia, s. 2.

9 Kan. 1364–§ 1. Odstępca od wiary, heretyk lub schizmatyk podlega ekskomunice wiążącej mocą samego prawa, przy zachowaniu przepisu kan. 194, § 1, n. 2; duchowny może być ponadto ukarany karami, o których w kan. 1336, § 1, n. 1,2 i 3. § 2. Jeśli tego domaga się długotrwały upór lub wielkość zgorszenia, można dołączyć także inne kary, nie wyłączając wydalenia ze stanu duchownego.

VII. 3. INDYWIDUALNE SPOTKANIA Z MAŁOLETNIMI

69. Jeżeli dobro małoletniego wymaga indywidualnego spotkania z członkiem personelu, spotkanie to nie może odbywać się w warunkach odizolowanych. Informacja o czasie i miejscu spotkania winna być przekazana innym członkom personelu. W razie możliwości członek personelu przeprowadzający tego rodzaju spotkanie powinien zatroszczyć się o transparentność (przeszklone drzwi lub ściany pomieszczenia, obecność innych osób w bezpośrednim pobliżu, otwarte drzwi, itp.).

70. Indywidualnych spotkań z małoletnim nie wolno w nieroztropny sposób mnożyć ani przedłużać. Zarówno pora, jak i liczba spotkań powinna być określona.

71. O indywidualnym spotkaniu z małoletnim członek personelu winien poinformować rodziców lub opiekunów małoletniego. Wyjątkiem jest sytuacja, w której podanie takiej informacji zagroziłoby bezpieczeństwu małoletniego.

72. Zaleca się unikania składania wizyt w prywatnych pokojach małoletnich. Miejsca te nie są również właściwym środowiskiem do odbywania przez personel rozmów z małoletnim. Należy bezwzględnie unikać wysyłania lub zapraszania z jakiegokolwiek innego powodu małoletnich do pomieszczeń prywatnych.

73. Jeśli konieczna jest wizyta w domu prywatnym małoletniego, członek personelu nie powinien w jej trakcie wykraczać poza formalne ramy związane z wykonywaniem czynności zawodowych, a wizyta powinna odbywać się w obecności rodzica (opiekuna prawnego).

74. Szczególnie ważnym indywidualnym spotkaniem jest sprawowanie sakramentu pokuty. Jeśli zajdzie konieczność sprawowania go poza świątynią (poza konfesjonałem, np. w czasie wakacji czy pielgrzymek), należy dołożyć szczególnych starań, by wybrane miejsce zapewniało ochronę tajemnicy spowiedzi, a jednocześnie dawało gwarancję zachowania zapisów niniejszego dokumentu.

75. Nieprzestrzeganie niniejszych zasad dotyczących indywidualnych spotkań z małoletnimi traktowane będzie jako naruszenie podstawowych obowiązków pracowniczych z wszystkimi wynikającymi stąd konsekwencjami, z rozwiązaniem stosunku pracy włącznie.

VII. 4. TROSKA O MAŁOLETNICH ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI WYCHOWAWCZYMI LUB NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ

76. Małoletni ze specjalnymi potrzebami oraz niepełnosprawni wymagają zwykle więcej troski od pozostałych. Od personelu oczekuje się w takich przypadkach szczególnej wrażliwości połączonej z wydawaniem jasnych i jednoznacznych komunikatów.

77. Jeżeli zachodzi potrzeba pomocy małoletniemu niepełnosprawnemu w czynnościach osobistych, personel winien jej udzielać z pełnymzrozumieniem problemu oraz za zgodą rodziców lub opiekunów. Przy udzielaniu takiej pomocy członek personelu ma obowiązek kierować się należytym szacunkiem i dyskrecją.

78. Personel nie może wyręczać małoletniego niepełnosprawnego w czynnościach osobistych, które jest w stanie wykonać samodzielnie.

79. W nagłym wypadku, gdy ten rodzaj pomocy jest potrzebny, rodzice lub opiekunowie prawni powinni zostać o tym powiadomieni tak szybko, jak to tylko jest możliwe.

80. Małoletni niepełnosprawni lub posiadający specyficzne trudności mogą zostać, łatwiej niż inni, wykluczeni z grupy. Z tego powodu szczególną wagę ma umiejętność wysłuchania takich dzieci przez personel, tym bardziej, że mogą one mieć trudności w wyrażaniu swoich uczuć w obawie przed niewłaściwym zrozumieniem lub zlekceważeniem.

81. Należy pamiętać, że małoletni specjalnej troski mogą się uzależnić od dorosłych bardziej niż inni małoletni.

82. Członkowie personelu mający bezpośrednią styczność z małoletnim powinni zostać poinformowani, gdy pojawi się przypuszczenie, iż małoletni jest zastraszany lub narażony na jakieś formy przemocy. Może to być trudne do rozpoznania z powodu ich ograniczenia fizycznego i psychicznego.

83. Wielkie znaczenie ma uważne słuchanie małoletnich specjalnej troski, ponieważ wyrażanie obaw przychodzi im z trudnością. Nie należy lekceważyć tego, co mówią.

84. Nieprzestrzeganie niniejszych zasad postępowania z małoletnimi o specjalnych potrzebach wychowawczych i niepełnosprawności traktowane będzie jako naruszenie podstawowych obowiązków pracowniczych z wszystkimi wynikającymi stąd konsekwencjami, z rozwiązaniem stosunku pracy włącznie.

VII. 5. PODRÓŻE, WYCIECZKI, WAKACJE

85. Wszystkie wycieczki, zarówno jedno- jak i wielodniowe, wyjazdy, turnusy wakacyjne i pobyt poza placówką, jak również czas świąteczny powinny być starannie planowane i w sposób formalny dokumentowane ze szczególnym uwzględnieniem kwestii transportu, zakwaterowania, planu dnia oraz bezpieczeństwa. Należy także zadbać o stosowne ubezpieczenia. Załącznik 7 stanowi apel do rodziców z prośbą o dobrą współpracę.

86. W czasie wyjazdów należy zwrócić uwagę na zachowania podopiecznych, mogące wskazywać na problemy małoletniego z aklimatyzacją w grupie, trudności w nawiązywaniu kontaktów z rówieśnikami oraz na brak wykazywania się przez małoletnich umiejętnościami w zakresie radzenia sobie z sytuacjami konfliktowymi, pojawiającymi się w grupie rówieśników.

87. Szczególną uwagę i wyjątkową czujność należy wykazać w stosunku do tych małoletnich, których zachowanie może stwarzać zagrożenie, budzić niepokój lub być źródłem dyskomfortu dla innych małoletnich uczestników wakacyjnego pobytu.

88. Personel nie może bagatelizować jakichkolwiek sygnałów mogących wskazywać wszczególności na:izolowanie sięmałoletniego w grupierówieśników, przejawy agresji wśród małoletnich (w szczególnościagresywne zachowania starszych wobec młodszych), konflikty między podopiecznymi, pojawiające się wprzypadku małoletnich zachowania seksualnenieadekwatne do ichwieku, wykorzystywanie przezrówieśników zagubienia i nieporadności małoletnich słabiej przystosowanych do radzenia sobie w grupie.

89. Należy poświęcać jak najwięcej uwagi małoletnim, którzy nie radzą sobie w kontaktach z rówieśnikami (w szczególności kontrolować ich samopoczucie oraz na bieżąco oceniać, czy pobyt na kolonii, obozie czy turnusie nie stanowi dla takiego dziecka zbytniego obciążenia emocjonalnego, mogącego powodować zagrożenie dla jego zdrowia).

90. W razie stwierdzenia tego rodzaju przypadków personel ma obowiązek podjąć działania w celu wyjaśnienia zaistniałej sytuacji oraz powinien bezzwłocznie przystąpić do podjęcia odpowiednich czynności zapewniających bezpieczeństwo, spokój i dobre samopoczucie podopiecznych, w tym: ustalić przyczynę dostrzeżonych u podopiecznych problemów, pomóc małoletniemu, który zgłasza problem lub u którego dostrzeżono,iż ma problemy, których nie potrafi (lub z jakichś przyczyn boi się) zasygnalizować, zgłosić stwierdzony przypadek Dyrektorowi oraz w uzasadnionych przypadkach rodzicom, opiekunom, odpowiednim władzom lub specjalistom (psychologom).

91. Na każdy wyjazd z małoletnimi, po uprzednim zapoznaniu rodziców (opiekunów prawnych) z programem wyjazdu, wychowawca zobowiązany jest uzyskać ich pisemną zgodę na karcie wakacyjnej (załącznik 10), karcie wycieczki (załącznik 11) lub formularzu zgody rodziców (opiekunów) na przejazd samochodem prywatnym (załącznik 2).

92. Rodzice mają prawo do informacji o kontaktowym numerze telefonu, pod którym będą mogli uzyskać informacje o dziecku podczas jego pobytu na wycieczce.

93. Podczas wyjazdów należy zadbać o odpowiednią proporcję mężczyzn i kobiet w gronie wychowawców, stosownie do liczby chłopców i dziewcząt w grupie.

94. Na początku wycieczki wychowawcy mają obowiązek zapoznać uczestników z obowiązującymi podczas niej zasadami i regulaminami.

95. Należy zwrócić uwagę, aby czas przeznaczonyna odpoczynek nocny zaplanowano w sposób zgodny z normami bezpieczeństwa. Szczególną uwagę należy poświęcić rozplanowaniu miejsc noclegowych i uczynić to – o ile to możliwe – jeszcze przed wyjazdem.

96. Sypialnie chłopców i dziewcząt powinny być odseparowane i nadzorowane przez personel tej samej płci, co przebywający w nich wychowankowie.

97. Personel nie powinien nocować w pomieszczeniu, w którym nocują młodociani.

98. W sytuacji szczególnej, wymagającej od członka personelu pozostania w nocy w sypialni z małoletnim, powinien on o tym fakcie powiadomić inną osobę dorosłą (standardowo: Dyrektora lub kierownika wycieczki).

99. Wychowawca powinien na bieżąco przekazywać informacje na temat zdarzeń mających miejsce w trakcie organizowanych kolonii, obozów oraz turnusów, które mogą stanowić zagrożenie dla ich uczestników oraz sygnalizować potrzebę podjęcia interwencji ze strony organizatorów w każdym przypadku, w którym taka interwencja może przyczynić się do rozwiązania problemów dostrzeżonych przez opiekunów lub wychowawców.

100. Nieprzestrzeganie niniejszych zasad organizowania wyjazdów z małoletnimi traktowane będzie jako naruszenie podstawowych obowiązków pracowniczych z wszystkimi wynikającymi stąd konsekwencjami, z rozwiązaniem stosunku pracy włącznie.

VII. 6. OCHRONA DANYCH OSOBOWYCH

101. W przypadku zbierania danych osobowych od osoby, której one dotyczą, administrator danych jest obowiązany dopełnić wymogów informacyjnych, m.in. poinformować tę osobę o adresie swojej siedziby i pełnej nazwie, celu zbierania danych, przewidywanych odbiorcach lub kategoriach odbiorców danych, prawie dostępu do treści swoich danych oraz ich poprawiania, dobrowolności albo obowiązku podania danych, a jeżeli taki obowiązek istnieje, o jego podstawie prawnej.

Do zastosowania w szkołach

102. W oparciu o obowiązujące przepisy prawa[10] szkoła może gromadzić oraz przetwarzać następujące dane osobowe uczniów:

a. imię (imiona) i nazwisko,
b. data i miejsce urodzenia,
c. numer PESEL, a w przypadku gdy dziecko nie posiada numeru PESEL, serię i numer paszportu lub innego dokumentu potwierdzającego tożsamość,
d. adres zamieszkania dziecka,

oraz rodziców (opiekunów prawnych):

e. imiona i nazwiska rodziców (prawnych opiekunów),
f. adresy ich zamieszkania.

103. Biorąc pod uwagę, iż przepisy prawa nakładają na szkołę obowiązek gromadzenia i przechowywania ww. danych osobowych uczniów i rodziców, okoliczność ta stanowi wystarczającą podstawę legalizującą ich przetwarzanie; dotyczy to tylko tych danych o jakich mowa powyżej i nie jest wymagane uzyskiwanie przez szkołę dodatkowej zgody na ich gromadzenie.

---

10 Por. USTAWA z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity: Dz. U. z 2018 r. poz. 1457, 1560, 1669 i 2245 oraz z 2019 r. poz. 730 i 761) oraz Rozporządzanie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji (Dz.U. z 2017 r. poz. 1646).

104. Przetwarzanie danych osobowych przez szkołę w oparciu o same regulacje prawne może nastąpić jednak tylko w zakresie niezbędnym dla zrealizowania uprawnienia lub spełnienia obowiązku wynikającego z przepisu prawa, czyli dydaktyczno–opiekuńczo–wychowawczego.

105. W przypadku rodziców (opiekunów prawnych) przyjmuje się, iż szkoła może przetwarzać ich dane osobowe w celach informacyjnych i korespondencyjnych związanych z edukacją dziecka. Taki zakres przetwarzania jest bowiem niezbędny dla wykonania obowiązków ustawowych, ciążących na organie prowadzącym szkołę.

106. Na podstawie RODO[11] szkoła jest zobowiązana do: spełnienia względem osób, których dane dotyczą, obowiązku informacyjnego; zabezpieczenia danych osobowych; respektowania praw osób, których dane są przetwarzane; wyznaczenia inspektora ochrony danych.

107. Szkoła powinna opublikować dane inspektora ochrony danych i powiadomić o jego powołaniu organ nadzorczy, czyli Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych.

108. Wszystkie pozostałe, nie wymienione w numerze 102, dane osobowe uczniów oraz rodziców (opiekunów prawnych) szkoła może przetwarzać co do zasady[12] tylko po uzyskaniu pisemnej zgody zainteresowanych. Zgoda jest potrzebna także na przetwarzanie danych, o jakich mowa w numerze 102 w zakresie szerszym, niż wynika to z ustawowych lub statutowych zadań szkoły.

109. Oświadczenie o zgodzie na przetwarzanie danych osobowych powinno wskazywać zakres danych i cel ich przetwarzania.

110. Zgodę na przetwarzanie danych osoby małoletniej należy uzyskać od jej rodziców (opiekunów). Uczniowie pełnoletni taką zgodę wyrażają sami. W przypadku małoletnich posiadających ograniczoną zdolność do czynności prawnych, czyli tych, którzy ukończyli 13 rok życia, wyrażane są poglądy, iż mogą oni samodzielnie wyrazić zgodę na przetwarzanie swoich danych osobowych. Ponieważ jednak rodzice (opiekunowie) po uzyskaniu przez małoletniego ograniczonej zdolności do czynności prawnych mogą w dalszym ciągu podejmować w jego imieniu działania prawne, bezpieczniej jest uzyskać tego rodzaju zgodę od przedstawiciela ustawowego. Pozwala to uniknąć zarzutu, iż małoletni udzielając zgody na przetwarzanie swoich danych osobowych nie działał z odpowiednim rozeznaniem.

111. Decyzja w sprawie wyrażenia zgody na przetwarzanie danych powinna być podjęta swobodnie i mieć charakter samodzielny.

---

11 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE.

12 Należy mieć na względzie, iż regulacje prawne umożliwiają w niektórych wypadkach przetwarzanie przez szkołę z mocy samego prawa także takich danych, jak np. stan zdrowia ucznia, korzystanie z wsparcia finansowego itp.

112. Ustawodawca zdefiniował dane osobowe jako informacje o zidentyfikowanej lub możliwej do zidentyfikowania osobie fizycznej ("osobie, której dane dotyczą"); możliwa do zidentyfikowania osoba fizyczna to osoba, którą można bezpośrednio lub pośrednio zidentyfikować na podstawie tych danych.

113. Za dane osobowe uznaje się w szczególnościlub w określonych okolicznościach można za nie uznać:

a. numery telefonów,
b. adresy poczty elektronicznej,
c. zdjęcia osoby fizycznej, chociażby wykonane w przeszłości, umożliwiające jej identyfikację.

114. Przy rozstrzyganiu, czy określona informacja lub informacje stanowią dane osobowe, nieuniknione jest w niektórych przypadkach dokonanie zindywidualizowanej oceny, przy uwzględnieniu konkretnych okoliczności oraz rodzajów środków czy metod potrzebnych do identyfikacji osoby.

115. Ze względu na charakter przetwarzania danych osobowych przez szkoły i placówki oswiatowe należy przyjąć, ze mają one obowiązek prowadzenia rejestru czynności przetwarzania danych osobowych[13].

Do stosowania w stowarzyszeniach i innych podmiotach

116. W przypadku stowarzyszenia legitymacją dla przetwarzania danych osobowych podopiecznych oraz ich rodziców (opiekunów prawnych) jest wyłącznie zainteresowanych.

117. Stowarzyszenia i inne podmiotyprzetwarzają dane osobowe tylko w takimcelu, w jakim zostały one zebrane, oraz na niezbędny do realizacji tego celu czas. Mają one również obowiązek odpowiedniego zabezpieczenia tych danych oraz prowadzenia rejestru czynności ich przetwarzania. Na podstawie RODO stowarzyszenia i inne podmiotysą zobowiązane do: spełnienia względem osób, których dane dotyczą, obowiązku informacyjnego; odpowiedniego zabezpieczenia danych osobowych; respektowania praw osób, których dane są przetwarzane. Wyznaczenie inspektora ochrony danych jest opcjonalne.

Dane wrażliwe

118. Podczas gromadzenia danych należy zwrócić szczególną uwagę na tak zwane dane osobowe wrażliwe, do których zalicza się m. in. dane ujawniające pochodzenie rasowe lub et–

13Por. art. 30RODO.

niczne, przekonania religijne, przynależność wyznaniową, dane o stanie zdrowia czy dane biometryczne. Podstawą ich przetwarzania może być tylko pisemna zgoda zainteresowanego lub wyraźny przepis ustawowy.

VII. 7. OCHRONA WIZERUNKU

119. W odniesieniu do ochrony wizerunku stosuje się wszystko to, co zostało powiedziane powyżej na temat ochrony danych osobowych.

120. Żadnemu członkowi personelu nie wolno umożliwiać przedstawicielom mediów utrwalania wizerunku nieletniego (filmowania, fotografowania) bez pisemnej zgody rodzica czy opiekuna nieletniego (załączniki 3 i 4).

121. Upublicznianie przez placówkę wizerunku nieletniego wymaga pisemnej zgody rodzica czy opiekuna nieletniego (załączniki 3 i 4).

122. Przed utrwaleniem wizerunku nieletniego należy jego oraz rodzica czy opiekuna poinformować o tym, gdzie będzie umieszczony zarejestrowany wizerunek i w jakim celu zostanie wykorzystany (załączniki 3 i 4).

123. Zasady fotografowania czy filmowania małoletnich:

a. wszyscy nieletni muszą być stosownie ubrani;
b. obraz ma się koncentrować na czynnościach wykonywanych przez małoletnich i w miarę możliwości przedstawiać grupy małoletnich;
c. należy dopilnować, aby osoba fotografująca czy filmująca nie pozostała sama z małoletnimi, ani nie miała do nich dostępu bez nadzoru.

VII. 8. OCHRONA DOBREGO IMIENIA (CZCI) OSOBY

124. Cześć człowieka jest dobrem osobistym i podlega ochronie cywilnoprawnej. Za naruszenie dobrego imienia (czci) osoby, sprawca podlega odpowiedzialności cywilnej i karnej.

125. Odpowiedzialność cywilna wynika z zapisów Kodeksu cywilnego.

126. Art. 23 Kodeksu cywilnego stanowi: „Dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach."

127. Art. 24 Kodeksu cywilnego stanowi:

§ 1. Ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także

żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny.

§ 2. Jeżeli wskutek naruszenia dobra osobistego została wyrządzona szkoda majątkowa, poszkodowany może żądać jej naprawienia na zasadach ogólnych.

§ 3. Przepisy powyższe nie uchybiają uprawnieniom przewidzianym w innych przepisach, w szczególności w prawie autorskim oraz w prawie wynalazczym."

128. Z kolei art. 448 Kodeksu cywilnego stanowi: „W razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia. Przepis art. 445 § 3 stosuje się."

129. Z powyższych regulacji wynika, iż osoba, której dobre imię (cześć) zostało naruszone przez cudze, bezprawne działanie, może w szczególności domagać się:

a. dopełnienia czynności potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia dobrego imienia, w szczególności złożenia stosownego oświadczenia, przeprosin, a jeśli pomówienie zostało dokonane za pomocą środków przekazu, również publikacji przeprosin w takim środku przekazu;

b. zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę albo zasądzenia sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny.

130. Jednocześnie należy pamiętać, że wświetle prawa to pozwany (osoba, której zarzucono naruszenie dobra osobistego, np. dobrego imienia), a niepowód (poszkodowany takim naruszeniem) musi udowodnić, iż nie działał bezprawnie.

131. Niezależnie od odpowiedzialności cywilnej sprawca naruszenia dobrego imienia może odpowiadać karnie zaswój czyn. W zależności od formy dokonanego naruszenia czci w grę wchodzić mogą dwa typy przestępstw opisanych w Kodeksie karnym:

132. Art. 212 Kodeksu karnego mówi:

§ 1. Kto pomawia inną osobę, grupę osób, instytucję, osobę prawną lub jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej o takie postępowanie lub właściwości, które mogą poniżyć ją w opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania potrzebnego do danego stanowiska, zawodu lub rodzaju działalności, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.

§ 2. Jeżeli sprawca dopuszcza się czynu określonego w § 1 za pomocą środków masowego komunikowania, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 3. W razie skazania za przestępstwo określone w § 1 lub 2 sąd może orzec nawiązkę na rzecz pokrzywdzonego, Polskiego Czerwonego Krzyża albo na inny cel społeczny wskazany przez pokrzywdzonego.

§ 4. Ściganie przestępstwa określonego w § 1 lub 2 odbywa się z oskarżenia prywatnego.

133. Kodeks karny stanowi w art. 216.

> §1. Kto znieważa inną osobę w jej obecności albo choćby pod jej nieobecność, lecz publicznie lub w zamiarze, aby zniewaga do osoby tej dotarła, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.
>
> § 2. Kto znieważa inną osobę za pomocą środków masowego komunikowania, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.
>
> § 3. Jeżeli zniewagę wywołało wyzywające zachowanie się pokrzywdzonego albo jeżeli pokrzywdzony odpowiedział naruszeniem nietykalności cielesnej lub zniewagą wzajemną, sąd może odstąpić od wymierzenia kary.
>
> §4. W razie skazania za przestępstwo określone w §2 sąd może orzec nawiązkę na rzecz pokrzywdzonego, Polskiego Czerwonego Krzyża albo na inny cel społeczny wskazany przez pokrzywdzonego.
>
> § 5. Ściganie odbywa się z oskarżenia prywatnego.

134. Powyższe przestępstwa różnią się głównie formą ich popełnienia.

135. Zniesławienie z art. 212 Kodeksu karnego popełnione jest za pośrednictwem innej osoby. Sprawca przekazuje dyfamacyjną treść innej osobie, niż ta, której treść dotyczy. Może być to klasyczne plotkarstwo bądź pomówienie w szerszym gronie, aż do pomówienia za pośrednictwem środków masowego przekazu. Dla zniesławienia decydująca jest zatem treść informacji, a nie jej forma przekazu.

136. Natomiast zniewaga z art. 216 Kodeksu karnego ma miejsce wtedy, gdy treść taka zostałaby przekazana bezpośrednio osobie, której ona dotyczy, lub też publicznie, ale w zamiarze, by informacja taka dotarła do tej osoby. Dla zniewagi decydujący jest zatem przekaz (bezpośredni albo pośredni, ale z zamiarem, by informacja dotarła do pokrzywdzonego), choć oczywiście istotna jest również treść komunikatu.

137. Podkreślić należy jednocześnie, iż oba przestępstwa ścigane są z oskarżenia prywatnego. W takiej sytuacji zatem postępowanie karne toczy się wyłącznie z „wniosku" osoby pokrzywdzonej, policja czy prokurator nie biorą w nim udziału. Pokrzywdzony musi zatem złożyć akt oskarżenia, popierać go przed sądem i wskazać na dowody winy.

VII. 9. ZASADY DOSTĘPU MAŁOLETNICH DO INTERNETU

138. Dzieło wychowawcze, które zapewnia małoletnim dostęp do Internetu, jest zobowiązane podejmować działania zabezpieczające przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju, w szczególności zainstalować i aktualizować oprogramowanie zabezpieczające.

139. Na terenie Dzieła wychowawczego dostęp małoletniego do Internetu możliwy jest wyłącznie pod nadzorem pełnoletniego członka personelu.

140. Upoważniony do nadzoru członek personelu ma obowiązek informowania małoletnich o zasadach bezpiecznego korzystania z Internetu. Czuwa on także nad bezpieczeństwem korzystania z Internetu.

141. Placówka zapewnia stały dostęp do materiałów edukacyjnych dotyczących bezpiecznego korzystania z Internetu przy komputerach.

142. Wyznaczony członek personelu przydziela każdemu małoletniemu indywidualny login i hasło, umożliwiające korzystanie z Internetu na terenie instytucji. Informuje on jednocześnie małoletniego o konieczności zachowania loginu i hasła w tajemnicy.

143. Dostęp małoletniego do Internetu na terenie Dzieła wychowawczego możliwy jest wyłącznie poprzez serwer instytucji po podaniu indywidualnego loginu i hasła małoletniego, jeśli zostały przydzielone.

144. Wyznaczony członek personelu zapewnia, by na wszystkich komputerach na terenie Dzieła wychowawczego z dostępem do Internetu było zainstalowane i aktualizowane:

a. oprogramowanie filtrujące treści internetowe,
b. oprogramowanie monitorujące korzystanie z Internetu (zastępczo dopuszcza się prowadzenie innych działań monitorujących),
c. oprogramowanie antywirusowe,
d. oprogramowanie antyspamowe,
e. zapora sieciowa (fire wall).

145. Wyznaczony członek personelu Dzieła wychowawczego okresowo sprawdza, czy na komputerach z dostępem do Internetu nie znajdują się niebezpieczne treści. W przypadku ich znalezienia ustala, kto korzystał z komputera w czasie ich wprowadzania. Informację o zdarzeniu przekazuje Dyrektorowi.

146. W sytuacji opisanej w numerze 145 pedagog lub psycholog, albo inna upoważniona osoba, przeprowadza z małoletnim rozmowę na temat bezpieczeństwa w Internecie.

147. Jeżeli w wyniku przeprowadzonej rozmowy zostanie uzyskana informacja, że dziecko jest krzywdzone, należy podjąć działania opisane w rozdziale IX niniejszego dokumentu.

VII. 10. OCHRONA PRZED NIESŁUSZNYM POSĄDZENIEM

148. Członkowie personelu często doświadczają obaw czy strachu, a świadomość możliwości skierowania przeciwko nim oskarżenia ogranicza ich w działaniach. By zyskać wolność w pracy wychowawczej, należy unikać zachowań, które mogą stanowić podstawę do sformułowania oskarżeń, choćby były one niesłuszne.

149. Dlatego unikaj:

a. spotkań z małoletnimi w odizolowanych pomieszczeniach – porównaj numery 69–75,
b. wszelkich zachowań, które mogą zostać odebrane jako faworyzowanie jednego z małoletnich – porównaj nr 45,

c. wszelkiego rodzaju angażowania się w fizyczny kontakt z małoletnim, który może być źle zrozumiany – porównaj numery 56–58,
d. noszenia prowokującego stroju,
e. epatowania nagością w obecności małoletnich,
f. spotykania się w pomieszczeniach prywatnych lub mieszkaniu małoletniego bez obecności innych dorosłych – porównaj numery 72–74,
g. dawania podarunków specjalnych lub w sekrecie,
h. wszelkich zachowań, które mogą zostać uznane za nie mieszczące się w powszechnie przyjmowanych standardach okazywania sympatii podopiecznym lub wychowankom,
i. wszelkich wypowiedzi, które mogą zostać potraktowane jako komplementowanie wyglądu ciał młodocianych,
j. robienia zdjęć w sytuacji, w której nie masz pewności co do wyrażenia zgody przez małoletniego lub jego rodzica (opiekuna prawnego) – porównaj numery 121–122,
k. źle dobranego miejsca i formy sprawowania sakramentu pokuty, pamiętając, że tajemnica spowiedzi odbiera możliwość obrony słowem – porównaj numer 74.

150. Przestępcy seksualni swoimi działaniami zawsze łamią granice fizyczne, emocjonalne lub przyjęte wzorce zachowań. Dlatego zwracaj szczególną uwagę na to, aby podejmowane w dobrej wierze działania nigdy nie przekraczały tych granic.

151. Nigdy nie dopuszczaj w podejmowanej przez siebie aktywności lub zabawach z małoletnimi do przekraczania granic fizycznego kontaktu, w szczególności unikaj w organizowanych zabawach zbyt bliskiego kontaktu fizycznego, przybierającego formę np. łaskotania, obejmowania, w tym obejmowania nogami, pozwalania na skakanie po sobie oraz kontaktów fizycznych, w których wykorzystywana jest siła fizyczna (zapasy, siłowanie się itp.). Pamiętaj, że bezwzględnie zakazane jest niewłaściwe dotykanie małoletniego, dotykanie lub obejmowanie małoletniego kiedy małoletni się na to nie zgadza, oraz nadużywanie dozwolonego kontaktu fizycznego.

152. Przekraczanie granic emocjonalnych oznacza traktowanie relacji z małoletnim jako intymnych na wzór relacji z dorosłą osobą. Dlatego unikaj:

a. spędzania zbyt dużej ilości czasu z małoletnim,
b. zbyt częstych telefonów do małoletniego czy pisania listów albo wiadomości,
c. mocnego angażowania się w całe życie małoletniego,
d. działań zaborczych.

153. Przekraczanie przyjętych wzorców zachowań to robienie czegoś, na co rodzice (opiekunowie prawni) małoletniego by nie pozwolili. Dlatego unikaj:

a. wszelkich działań, które mogłyby zostać odebrane jako ośmieszanie wiary rodziców lub opiekunów,
b. pozwalania małoletniemu na robienie czegoś wbrew woli jego rodziców lub opiekunów,
c. obdarowywania małoletniego bez pozwolenia rodziców lub opiekunów.

VIII. Zasady reagowania na oznaki lub wiadomość o wykorzystaniu

154. Wiadomość o fakcie przemocy lub wykorzystania małoletniego lub o prawdopodobieństwie tych faktów może pochodzić z różnych źródeł:

a. sam małoletni może to ujawnić;
b. ktoś ujawni, iż wie od małoletniego, że w stosunku do niego lub innego małoletniego użyto przemocy lub nadal jest wykorzystywany i doznaje jakiejś formy przemocy;
c. małoletni może pokazywać zranienia, ale nie potrafi przedstawić wystarczającego wyjaśnienia;
d. zaburzenia zachowania małoletniego mogą wskazywać na to, że prawdopodobnie doświadcza on jakiegoś rodzaju przemocy.

155. Objawy w zachowaniu małoletniego, które mogą wskazywać na wykorzystywanie seksualne:

a. „Erotyzacja: prowokacyjne i uwodzicielskie zachowania seksualne małoletniego w stosunku do osób z otoczenia; (…) erotyczna twórczość dziecka — gdy w rysunkach (…) zaczynają dominować elementy seksualne; agresja seksualna wobec innych dzieci; angażowanie rówieśników i młodszych dzieci w nietypową aktywność seksualną — jeżeli dziecko w wieku przedszkolnym w zabawach odtwarza stosunek seksualny, kontakty oralne lub analne, to jest to niepokojący sygnał mogący świadczyć o tym, że było ono uwikłane w aktywność seksualną przez osoby dorosłe; nieadekwatny do poziomu rozwoju dziecka język dotyczący sfery seksualnej; podejmowanie wczesnej i nasilonej aktywności seksualnej.
b. Problemy emocjonalne: silne poczucie winy u małoletniego wynikające z tego, iż czuje się on odpowiedzialny za zachowanie seksualne podejmowane wobec niego; poczucie bycia złym, innym, gorszym — dziecko ma wrażenie, że to, co je spotkało, wynika z tego, iż jest ono złe, niegodziwe; poczucie nadmiernego wstydu związanego z przekroczeniem granic intymnych; dawanie do zrozumienia, że ma się jakąś straszną tajemnicę — dorosły podejmujący kontakt seksualny z dzieckiem często mówi mu, że nie może o tym nikomu powiedzieć; poczucie stygmatyzacji — dziecku wydaje się, że jest inne niż rówieśnicy z powodu doznanego urazu; negatywny stosunek do własnego ciała, poczucie zbrukania i wstrętu.
c. Zachowania autodestrukcyjne: samookaleczenia; próby samobójcze; zaburzenia jedzenia (bulimia, anoreksja); uzależnienia (np. nadużywanie alkoholu, narkotyków); prostytucja dziecięca.

d. Dolegliwości psychosomatyczne: bóle brzucha; nudności, wymioty; zaburzenia miesiączkowania.
e. Objawy nerwicowe: wtórne moczenie nocne; zanieczyszczaniesię kałem; zaburzenia snu, koszmary senne.
f. Problemy szkolne: zaburzenia koncentracji uwagi; nagłe obniżenie wyników w nauce; unikanie zajęć wychowania fizycznego; problemy w relacjach rówieśniczych"[14].

156. Powzięcie wiedzy o faktycznych lub prawdopodobnych przypadkach przemocy wymaga podjęcia odpowiednich działań.

VIII. 1. CO NALEŻY ROBIĆ?

157. Zachowaj spokój. Nie działaj pochopnie na podstawie tylko jednego objawu.

158. Słuchaj spokojnie i traktuj małoletniego poważnie. Zadawaj pytania tylko w celu uściślenia. Nie zadawaj pytań naprowadzających i wtrącających. Nie sugeruj własnych słów, używaj tylko słów małoletniego. Pozwól małoletniemu mówić w jego własnym tempie.

159. Stosuj aktywne słuchanie, które wyraża współczucie, spokój i wsparcie. Nie okazuj szoku ani przerażenia w reakcji na słowa małoletniego.

160. Zapewnij małoletniego, że wyjawiając ci nadużycie, postąpił właściwie.

161. Poinformuj małoletniego, że zrobisz wszystko co możesz, by mu pomóc.

162. Powiedz małoletniemu, że on nie ponosi winy za zaistniałą sytuację.

163. Zaproponuj małoletniemu, że będziesz mu towarzyszyć w drodze do osoby, u której uzyska ono dalszą pomoc.

164. Wyjaśnij małoletniemu, że tymi informacjami będziesz musiał(a) podzielić się zinnymi. Pod koniec rozmowy poinformuj go, co zamierzasz dalej zrobić i komu przekażesz uzyskane informacje.

165. Pamiętaj: osoba, która jako pierwsza dowiaduje się o zaistnieniu potencjalnego przypadku wykorzystywania małoletniego, nie jest upoważniona do wydawania decyzji, czy fakt nadużycia rzeczywiście miał miejsce. Jest to zadanie dla odpowiedzialnych organów i instytucji, do których sprawa zostanie skierowana na dalszych etapach.

166. Jeżeli wcześniej nie sporządziłe(a)ś notatki, zapisz niezwłocznie przebieg rozmowy i podpisz się czytelnie pod nią.

167. Działaj natychmiast, zgodnie z procedurą zawartą w dokumencie Normy (Rozdział IX).

168. Poinformuj o zaistniałej sytuacji twojego przełożonego.

VIII.2. CZEGO NIE POWINNO SIĘ ROBIĆ?

169. Nie wpadaj w panikę. Nie reaguj afektywnie.

170. Nie lekceważ słów małoletniego. Nie wyrażaj przypuszczeń, sugestii, nie stawiaj hipotez, nie parafrazuj tego, co powiedziała dana osoba, ani nie przedstawiaj alternatywnych wyjaśnień.

14 Fundacja Dzieci Niczyje, Pomoc dzieciom wykorzystywanym seksualnie, 2010, s. 3–4.

171. Nie wyrażaj opinii (ani negatywnych, ani pozytywnych) i komentarzy na temat domniemanego sprawcy.

172. Nie wyciągaj dodatkowych informacji. Nie dopytuj o szczegóły. To, co młodociany powiedział w sposób wolny, jest nieprzekraczalną granicą. Stawianie pytań osobie, która komunikuje dany fakt, w rzeczywistości może mieć wpływ na sposób, w jaki później przedstawi wydarzenia.

173. Nie składaj małoletniemu żadnych obietnic, które nie będą mogły zostać dotrzymane, szczególnie w kwestii poufności. Nie mów niczego w stylu: „obiecuję nikomu o tym nie powiedzieć" ani: „to pozostanie tajemnicą", itp.

174. Nie ujawniaj szczegółów rozmowy osobom postronnym, a w szczególności osobie, której młodociany postawił zarzuty.

175. Nie proś młodocianego, by powtarzał opowiadanie danej historii.

VIII.3. O CZYM NIE WOLNO ZAPOMNIEĆ?

176. Rozstrzygnięcie, czy podejrzenia lub oskarżenia są zasadne, nie należy do personelu.

177. Wszystkie podejrzenia i zarzuty muszą być traktowane poważnie i trzeba je rozstrzygać zgodnie z procedurami przewidzianymi w niniejszym dokumencie, w Kodeksie postępowania karnego, jak i w prawie kanonicznym, współpracując z właściwymi organami w zakresie odpowiednich kompetencji.

178. Dany przypadek należy skonfrontować z normami Kościoła lokalnego dotyczącymi nadużyć w stosunku do małoletnich i postępować zgodnie z nimi (załącznik 8).

IX. Procedura interwencji

179. Odpowiedzialnymi za wdrożenie Norm, dopilnowanie, by były one respektowane, a w sytuacji, kiedy pojawiają się sygnały o przemocy lub nadużyciu wobec małoletniego, zobowiązanymi do podjęcia odpowiednich działań są: w szkole – Dyrektor, w stowarzyszeniu – prezes, w parafii – proboszcz, w czasie wakacji – kierownik wypoczynku, i analogicznie każdy przełożony danej jednostki organizacyjnej, który poniżej nazywany jest Dyrektorem.

180. Każdy członek personelu, w tym zwłaszcza salezjanin, nauczyciel, pracownik, trener, animator, wolontariusz, praktykant, stażysta, który został poinformowany o podejrzeniu, zarzutach lub fakcie przemocy lub nadużycia wobec małoletniego, odpowiada za podjęcie właściwych działań zgodnie z niniejszą procedurą.

181. Pierwszym zadaniem tego, kto ma podejrzenie o akt przemocy lub nadużycie wobec małoletniego albo którego o tym powiadomiono, jest zgłoszenie tego faktu Dyrektorowi jako osobie, która odpowiada za zajmowanie się kwestiami zarzutów lub podejrzeń o przemoc i nadużycia, lub, w sytuacji w której okaże się to z jakichś przyczyn niemożliwe lub w okolicznościach danej sprawy niewskazane, organowi nadrzędnemu uprawnionemu do podejmowania działań wobec Dyrektora (np. Dyrektorowi wspólnoty lub Inspektorowi).

182. Należy zgłosić Dyrektorowi (Dyrektorowi wspólnoty lub Inspektorowi) na piśmie to, co zostało przekazane w tajemnicy przez małoletniego, nawet jeśli istnieje obawa, że małoletni będzie przezto cierpiał. Jest to ważne również wtedy, gdy nie ma się pewności co do własnych podejrzeń.

183. Zgłaszający powinien się upewnić, że zgłoszenie zostało potraktowane poważnie i wdrożono odpowiednie procedury.

184. W przypadku zaistniałej sytuacji Dyrektor (Dyrektor wspólnoty lub Inspektor) lub osoba przez niego wyznaczona powinna przekazać personelowi placówki tylko te informacje, które są niezbędne dla zabezpieczenia dobra małoletniego oraz ustalenia faktów, w zakresie niezbędnym do podjęcia dalszych działań.

185. Jeżeli istnieje podejrzenie, iż osobą odpowiedzialną za przemoc lub nadużycie wobec małoletniego jest członek personelu, na czas przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego Dyrektor odsunie taką osobę od pełnienia obowiązków wymagających bezpośrednich kontaktów z małoletnimi, nie narażając jej na utratę reputacji. W przypadku analogicznych podejrzeń wobec Dyrektora, stosowne działania podejmuje Dyrektor wspólnoty lub Inspektor.

186. Jeśli oskarżenia o przemoc lub nadużycie wobec małoletniego okażą się bezpodstawne, członek personelu lub Dyrektor zostanie niezwłocznie przywrócony do pełnienia swoich dotychczasowych obowiązków. W takim przypadku przedsięwzięte zostaną jednocześnie przez Dyrektora (Dyrektora wspólnoty lub Inspektora) wszelkie środki, aby zaistniała sytuacja nie odbiła się negatywnie na sytuacji członka personelu lub Dyrektora, pod adresem którego skierowane zostały bezpodstawne zarzuty.

187. Naszym priorytetem jest zapewnienie małoletniego i jego rodziców (opiekunów prawnych), że sprawa zostanie rozpatrzona bezzbędnego rozgłosu. Jednak żadne gwarancje w tym względzie nie mogą być składane.

188. Członek personelu, w tym: wychowawca, salezjanin, nauczyciel, pracownik, trener, animator, wolontariusz, praktykant, stażysta nigdy sam nie powinien zajmować się wyjaśnianiem podejrzeń, zarzutów lub zaistniałych faktów.

189. Odpowiedzialność za tok postępowania po zgłoszeniu faktu przemocy lub nadużycia bądźpodejrzenia o przemoclub nadużycie wobec małoletniego spoczywa na Dyrektorze, Dyrektorze wspólnoty lub Inspektorze.

190. Zadaniem Dyrektora (Dyrektora wspólnoty lub Inspektora) jest zweryfikowanie zgłoszenia pod kątem jego wiarygodności. W tym celu Dyrektor (Dyrektor wspólnoty lub Inspektor) podejmuje postępowanie wyjaśniające, w ramach którego:

a. przeprowadza rozmowę z małoletnim z zachowaniem zasady stanowiącej, że w przypadku, gdy zgłoszenie dotyczy osoby poniżej 15 roku życia, osoba pokrzywdzona może być przesłuchiwana tylko w obecności rodziców (prawnych opiekunów) i w obecności psychologa; jeżeli zaś zgłoszenie odnosi się do osoby pomiędzy 15 a 18 rokiem życia, osoba pokrzywdzona powinna być przesłuchiwana w obecności psychologa;
b. jeżeli istnieje podejrzenie, iż osobą odpowiedzialną za przemoc lub nadużycie wobec małoletniego jest członek personelu, przeprowadza rozmowę z taką osobą;
c. przeprowadza rozmowy z ewentualnymi świadkami zdarzenia;
d. w razie potrzeby zasięga rady osób kompetentnych.

191. W czasie postępowania wyjaśniającego Dyrektor (Dyrektor wspólnoty lub Inspektor) powinien mieć na względzie powagę i delikatność sprawy, troskę o ofiarę nadużycia odczuwającą ból i wstyd oraz wskazania zawarte w dokumencie Pomoc ofiarom, aneks 1 do dokumentu WYTYCZNE (załącznik 8).

192. Dyrektor (Dyrektor wspólnoty lub Inspektor) ma obowiązek sporządzenia raportu z postępowania wyjaśniającego oraz zabezpieczenia wszystkich dowodów zdarzenia, w tym: listów, pism, korespondencji elektronicznej lub notatek z rozmów telefonicznych mających związek ze sprawą.

193. Dokumentacja postępowań wyjaśniających prowadzonych w przedmiocie aktów przemocy lub nadużyć wobec małoletniego czy podejrzeń o przemoc lub nadużycia wobec małoletniego podlega zabezpieczeniu i jest przechowywana przez Dyrektora (Dyrektora wspólnoty lub Inspektora) jako informacja niejawna.

194. Obowiązkiem Dyrektora jest zadbanie, aby placówka posiadała dane teleadresowe służb uprawnionych do działania w sprawach przestępstw wobec małoletnich.

195. Jeśli przeprowadzone postępowanie wyjaśniające nie wykluczy w jednoznaczny sposób wersji zdarzeń stwierdzonej przez członka personelu lub przedstawionej przez samego małoletniego, wskazującej na możliwość wystąpienia przestępstwa (w tym zwłaszcza z wykorzystaniem przemocy lub nadużycia wobec małoletniego), tj. w szczególności jeżeli uzyskana wiadomość dotycząca aktów przemocy lub nadużycia wobec małoletniego okaże się wiarygodna, a także w sytuacji, w której w toku postępowania wyjaśniającego powzięta zostanie wiarygodna wiadomość nie wskazująca wprawdzie na prawdopodobieństwo popełnienia przestępstwa wobec małoletniego, lecz rodząca obawę o krzywdzenie małoletniego w inny sposób, w tym w razie podejrzenia o występowanie nieprawidłowości w rodzinie, Dyrektor (Dyrektor wspólnoty lub Inspektor), ma obowiązek zgłosić zdarzenie kompetentnym organom – policji, prokuratorowi lub sądowi rodzinnemu i opiekuńczemu.

196. Przewidziana powyżej procedura w żaden sposób nie zwalnia ani nie modyfikuje obowiązków wynikających wprost z przepisów prawa, w tym m. in.:

a. z obowiązku zawartego w Kodeksie postępowania karnego –art. 304 § 1 „Każdy dowiedziawszy się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym prokuratora lub policję”[15],

b. z art. 240 § 1 Kodeksu karnego, w myśl którego każdy, **kto otrzymał wiarygodną wiadomość o dokonaniu czynu zabronionego polegającego m. in. na wykorzystaniu seksualnym osoby małoletniej poniżej 15 roku życia, ma obowiązek niezwłocznego zawiadomienia o tym organu powołanego do ścigania przestępstw, pod rygorem sankcji karnej pozbawienia wolności do lat 3,**

c. z obowiązków zawartych w art. 12 ustawy z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. nr 180, poz. 1493): „Osoby, które w związku z wykonywaniem swoich obowiązków służbowych lub zawodowych powzięły podejrzenie o popełnieniu ściganego z urzędu przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie, niezwłocznie zawiadamiają o tym Policję lub prokuratora”, „Osoby będące świadkami przemocy w ro powinny zawiadomić o tym Policję, prokuratora lub inny podmiot działający na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie” oraz z obowiązków przewidzianych w art. 572 Kodeksu postępowania cywilnego:

§ 1. Każdy, komu znane jest zdarzenie uzasadniające wszczęcie postępowania z urzędu, obowiązany jest zawiadomić o nim sąd opiekuńczy.

§ 2. Obowiązek wymieniony w § 1 ciąży przede wszystkim na urzędach stanu cywilnego, sądach, prokuratorach, notariuszach, komornikach, organach samorządu iadministracji rządowej, organach Policji, placówkach oświatowych, opiekunach społeczno-wychoraz organizacjach i zakładach zajmujących się opieką nad dziećmi lub osobami psychicznie chorymi.

---

15 Zgodnie z treścią przepisu art. 304 § 1 Kodeksu postępowania karnego, każdy dowiedziawszy się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym prokuratora lub Policję. Użyte określenie oznacza, iż jest to moralny obowiązek każdego praworządnego człowieka. Z uwagi na to, iż jest to moralny obowiązek, to za jego naruszenie (tj. niezgłoszenie zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa) nie grozi żadna kara, za wyjątkiem wyraźnie prawem przewidzianych szczególnych sytuacji.

197. Zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa wobec małoletniego (w szczególności przestępstwa z kart. 207 Kodeksu karnego – znęcania się fizycznego lub psychicznego nad małoletnim lub z art. 200 Kodeksu karnego – dopuszczania się czynów lubieżnych wobec małoletniego) należy złożyć w prokuraturze rejonowej w tej dzielnicy bądź miejscowości, w której popełniono przestępstwo, lub w najbliższej komendzie policji w formie pisemnej lub w formie ustnej, spisanej do protokołu przez funkcjonariusza policji. Podstawą zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa nie musi być pewność popełnienia przestępstwa lecz wystarcza wiarygodna wiadomość o możliwości zaistnienia przestępstwa.

198. Jeżeli sytuacja małoletniego nie wskazuje na fakt popełnienia względem niego przestępstwa lub nie udało się zgromadzić wiarygodnych informacji w tym zakresie, lecz istnieje obawa o występowanie nieprawidłowości w rodzinie, w szczególności podejrzenie, iż dziecko jest krzywdzone lub zaniedbywane, należy złożyć do sądu rodzinnego, tzn. Wydziału Rodzinnego i Nieletnich Sądu Rejonowego okręgu pobytu dziecka, którego postępowanie ma dotyczyć, wniosek o wgląd w sytuację rodzinną dziecka. We wniosku należy podać dane personalne rodziny, adres zamieszkania oraz stwierdzone, niepokojące fakty. Zawiadomienie zwolnione jest z opłat sądowych.

199. Niezależnie od przedsięwzięcia działań, o jakich mowa powyżej, jeśli nadużycie zostało dokonane przez salezjanina, Dyrektor zgłasza sprawę Inspektorowi, który rozstrzyga sprawę podejmując stosowne działania lub zleca dalsze postępowanie Komisji do spraw Nadużyć powołanej 23 sierpnia 2010 roku, stosując się do zaleceń zawartych w liście Wikariusza Przełożonego Generalnego, Prot. 04/0890, Rzym 24 lipca 2004, oraz zapisów dokumentu „WYTYCZNE dotyczące wstępnego dochodzenia kanonicznego w przypadku oskarżeń duchownych o czyny przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu z osobą niepełnoletnią poniżej osiemnastego roku życia wraz z załącznikami nr 1–3", którego część umieszczono w załączniku 9.

X. Ochrona małoletniego w sytuacji podejrzeń lub zaistnienia wykorzystania

200. Zapobieganie wszelkim formom krzywdzenia małoletnich wymaga dyscypliny w organizacji Dzieła wychowawczego i respektowania przyjętych zasad przez wszystkich członków wspólnoty wychowawczej oraz personelu.

201. Za szczególnie wrażliwe należy uznać te obszary działalności, które bezpośrednio dotykają osoby ludzkiej i jej prawa do ochrony danych, wizerunku, a także prawa do ochrony przed manipulacją czy wykorzystaniem niewiedzy. Więcej na ten temat opisano m.in. w rozdziałach VI.6, VII.7 i VII.8. numery 101–137.Dane osobowe małoletnich podlegają ochronie na zasadach określonych w Ustawie z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych w powiązaniu z przyjętą w placówce Polityką bezpieczeństwa w zakresie ochrony danych osobowych.

202. Nikt z personelu nie może udostępnić żadnym mediom informacji o małoletnim, jego rodzicu czy opiekunie.

203. W uzasadnionych sytuacjach Dyrektor może zapytać rodzica bądź opiekuna małoletniego o zgodę na podanie jego danych kontaktowych przedstawicielom mediów. Tylko gdy taką zgodę otrzyma, podaje przedstawicielowi mediów dane kontaktowe rodzica bądź opiekuna prawnego małoletniego.

204. W żadnym wypadku nie wolno kontaktować przedstawicieli mediów z małoletnim.

205. Poza Dyrektorem lub osobą wyznaczoną przez niego nikt z personelu nie ma prawa wypowiadania się wobec mediów o sprawie małoletniego, jego rodzica czy opiekuna.

XI. Postanowienia końcowe

206. Komisja do spraw Opracowania Prewencyjnych Procedur Postępowania powołana 22 listopada 2010 roku przy współpracy z Inspektorem i Radą Inspektorialną opracowała dokument Normy i zasady ochrony małoletnich w praktyce wychowawczej Towarzystwa Salezjańskiego Inspektorii Krakowskiej w oparciu o doświadczenie, dobre praktyki i dokumenty stosowane w praktyce wychowawczej w różnych dziełach na terenie Towarzystwa Salezjańskiego Inspektorii Krakowskiej.

207. Dokument został przedstawiony do zaopiniowania różnym gremiom specjalistów, wychowawców i samym wychowankom, zgodnie z zapisami 3 punktu dokumentu PREWENCJA[16].

208. Dokument Normy i zasady ochrony małoletnich w praktyce wychowawczej Towarzystwa Salezjańskiego Inspektorii Krakowskiej będzie okresowo weryfikowany i nowelizowany. Tekst dokumentu oraz dane personalne delegata Inspektora do pierwszego kontaktu w sprawach nadużyć dostępny jest na oficjalnej stronie internetowej Towarzystwa Salezjańskiego Inspektorii Krakowskiej pod adresem: sdb.org.pl

16 Konferencja Episkopatu Polski, PREWENCJA…

209. Po zebraniu wypowiedzi konsultowanych podmiotów Rada Inspektorialna 12 maja 2015 roku pozytywnie zaopiniowała dokument Normy i zasady ochrony małoletnich w praktyce wychowawczej Towarzystwa Salezjańskiego Inspektorii Krakowskiej. Inspektor dekretem l.dz. 63/KO/2015 z dnia 12 maja 2015 roku zdecydował o wdrożeniu ww. dokumentu w praktykę w dziełach wychowawczych prowadzonych przez Towarzystwo Salezjańskie Inspektorię Krakowską.

Dariusz Bartoszek sdb

Kraków, 12 maja 2015 roku

XII. Załączniki

Załącznik 1

W poniższym tytule dokumentu należy wpisać nazwę instytucji, która dokonuje naboru.

PROCEDURA NABORU I WERYFIKACJI PERSONELU W DZIEŁACH WYCHOWAWCZYCH PROWADZONYCH PRZEZ TOWARZYSTWO SALEZJAŃSKIE INSPEKTORIĘ KRAKOWSKĄ

Procedura naboru i weryfikacji kadry, zwana także procedurą rekrutacyjną, ma na celu dobór pracowników do Dzieł wychowawczych, gwarantujący realizację celów statutowych tych dzieł, w tym zapewnienie małoletnim bezpieczeństwa. Od pracowników, oprócz kwalifikacji do zajmowania danego stanowiska, wymaga się szacunku dla wartości chrześcijańskich w życiu osobistym i w pracy zawodowej.

ZAŁOŻENIA WSTĘPNE

1. W doborze pracowników religia i wynikające z jej wyznawania świadectwo życia stanowi istotne, uzasadnione i usprawiedliwione wymaganie do zatrudnienia – art. 18^{3b} § 4 Kodeksu Pracy[17].
2. Każdy wychowawca realizuje zadania dydaktyczne, wychowawcze i opiekuńcze według zasad systemu wychowawczego św. Jana Bosko zwanego Systemem Prewencyjnym.
3. Szczególnym stylem pracy w dziele salezjańskim jest asystencja, stała przyjacielska obecność przy wychowanku i grupie, dająca poczucie bezpieczeństwa i akceptacji, obdarzająca życzliwością, wspierająca świadectwem życia, mądrą radą i upomnieniem, a w trudnościach pomocą.
4. Istotnym warunkiem właściwego doboru personelu jest rozpoznanie motywacji, kwalifikacji i przydatności kandydatów do zatrudnienia.

ZASADY ZWIĘKSZAJĄCE BEZPIECZEŃSTWO WYBORU KANDYDATÓW

1. Zawsze należy prawidłowo stosować procedurę naboru, niezależnie od tego, kto jest kandydatem, i bez względu na wymiar i okres zatrudnienia na stanowisku pracowniczym czy w charakterze wolontariatu.
2. Przydatność kandydatów do zatrudnienia należy oceniać na podstawie przedstawionych dokumentów, osobistej rozmowy z kandydatem, można posłużyć się także testem kompetencyjnym.
3. Należy zadbać, aby wywiad z kandydatem do zatrudnienia był prowadzony przez więcej niż jedną osobę, przy czym co najmniej jedna z osób obecnych podczas rozmowy powinna posiadać doświadczenie w doborze kandydatów na stanowiska, na których jest wymagana bezpośrednia praca z dziećmi lub młodzieżą.
4. Należy podjąć wszelkie uzasadnione kroki w celu wykluczenia nieodpowiednich kandydatów, ze szczególnym uwzględnieniem opinii, kwalifikacji zawodowych oraz informacji o przebiegu dotychczasowego zatrudnienia.

17 Kodeks pracy, Ustawa z dnia 26.06.1974r.

ELEMENTY PROCEDURY REKRUTACYJNEJ

1. Kandydat ma obowiązek przedstawić komplet wymaganych dokumentów, w tym:
   a. wypełniony kwestionariusz kandydata do zatrudnienia lub wolontariacki,
   b. w razie ubiegania się kandydata o zatrudnienie (lub umożliwienie działania na zasadzie wolontariatu) na stanowisku, w przypadku którego ustawowo wymagany jest brak karalności lub brak karalności za określoną kategorię przestępstw – aktualne zaświadczenie o niekaralności z Krajowego Rejestru Karnego,
   c. dokumenty kwalifikacyjne wymagane do zatrudnienia na danym stanowisku.
2. Dyrektor weryfikuje, czy osoba kandydata nie figuruje w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym prowadzonym przez Ministerstwo Sprawiedliwości.
3. Dyrektor dokonuje oceny dokumentacji złożonej przez kandydata do zatrudnienia i przeprowadza rozmowę kwalifikacyjną.
4. Dyrektor lub uprawniony pracownik może przeprowadzić test kompetencji pozwalający wybrać właściwego kandydata.
5. Przed podpisaniem umowy o pracę lub porozumienia wolontariackiego kandydat, który pomyślnie przeszedł wszystkie stopnie procedury rekrutacyjnej, ma obowiązek zapoznać się ze statutem Dzieła wychowawczego, regulaminami obowiązującymi w dziele wychowawczym, z wymaganiami i obowiązkami na danym stanowisku pracy oraz z Normami i zasadami ochrony małoletnich w praktyce wychowawczej Towarzystwa Salezjańskiego Inspektorii Krakowskiej.
6. Wszyscy pracownicy zobowiązani są do podpisania Deklaracji respektowania Norm i zasad ochrony małoletnich w praktyce wychowawczej Towarzystwa Salezjańskiego Inspektorii Krakowskiej (załącznik 10).

WERYFIKACJA KADRY

1. Nowo zatrudniony pracownik przechodzi szkolenie wstępne, w ramach którego otrzymuje sprecyzowany zakres wymagań i obowiązków na danym stanowisku pracy oraz zobowiązuje się do odbycia przeszkolenia w zakresie ochrony małoletnich zorganizowanego lub wskazanego przez Towarzystwo Salezjańskie Inspektorię Krakowską.
2. W pierwszych latach zatrudnienia na czas określony pracodawca prowadzi postępowanie sprawdzające, w ramach którego pracownik musi udowodnić, że może wykonywać swoje zadania, strzegąc bezpieczeństwa małoletnich zgodnie z tym, co ustalono w Kodeksie etyki w zakresie ochrony małoletnich i czego się nauczył podczas odbytego przeszkolenia.

Załącznik 2

PROŚBA RODZICA (OPIEKUNA PRAWNEGO) O GRZECZNOŚCIOWY PRZEWÓZ DZIECKA PRYWATNYM SAMOCHODEM OSOBOWYM

Ja/my*, niżej podpisany/a/i*:

……,

Imię i nazwisko rodzica/opiekuna prawnego* małoletniego

……,

Adres zamieszkania

jako posiadający nieograniczoną władzę rodzicielską ojciec/matka/opiekun prawny* małoletniej/małoletniego*

……,

Imię (Imiona) i nazwisko dziecka

niniejszym proszę o grzecznościowy (nieodpłatny) przewóz wskazanego powyżej dziecka prywatnym samochodem osobowym marki ....., nr rej.: …… prowadzonym przez **[imię nazwisko kierowcy]** lub przez **[imię nazwisko kierowcy],** na trasie z ..... do ..... i z powrotem* w dniu/dniach* **[data]** w celu **[cel wyjazdu, w szczególności rodzaj, nazwa zawodów sportowych itp.].**

Jednocześnie oświadczam, że okoliczności wskazanego powyżej wyjazdu są mi znane i nie budzą żadnych zastrzeżeń, a stan zdrowia dziecka umożliwia bezpieczne odbycie podróży wskazanym samochodem osobowym na opisanej wyżej trasie (w tym w razie dłuższego niż normalny czasu podróży spowodowanego np. warunkami atmosferycznymi, natężeniem ruchu drogowego lub innymi zdarzeniami). Nie istnieją też żadne inne przeciwwskazania do odbycia takiej podróży.

Zobowiązuję się do odebrania dziecka z **[adres z ewentualnym opisem miejsca],** niezwłocznie po przyjeździe (co planowo ma nastąpić w dn. ……, o godz. ……, przy czym akceptuję, że termin może ulec zmianie).

Wyrażam zgodę na przetwarzanie, w tym przechowywanie, zawartych w niniejszym dokumencie danych osobowych przez **[nazwa instytucji, adres]** zgodnie z Ustawą z 10.05.2018 o ochronie danych osobowych (tj. Dz.U. 2018 r. poz. 1000).

---

* Niepotrzebne skreślić.

Zgodę na przetwarzanie danych osobowych wyrażam dobrowolnie, po otrzymaniu informacji o prawie dostępu do ww. danych, prawie odwołania lub zmiany mojej zgody na przetwarzanie danych osobowych wkażdym czasie oraz będąc poinformowanym o celu przetwarzania ww. danych osobowych przez **[nazwa instytucji]** (dojazd i powrót z zawodów,zapewnienie możliwości kontaktu z rodzicem/opiekunemprawnym, zabezpieczenie dowoduwyrażenia powyższej zgody).

……

(własnoręczny podpis)

Imię i nazwisko:……

Miejscowość,data: ……

Załącznik 3

Formularz dla szkół

ZGODA RODZICA (OPIEKUNA PRAWNEGO) NA ROZPOWSZECHNIANIE WIZERUNKU

Ja/my*, niżej podpisany/a/i*:

……,

Imię i nazwisko rodzica/opiekuna prawnego* małoletniego

……,

Adres zamieszkania

jako posiadający nieograniczoną władzę rodzicielską ojciec/matka/opiekun prawny* małoletniej/małoletniego*

……,

Imię (Imiona) i nazwisko dziecka

niniejszym wyrażam nieodpłatnie zgodę na:

utrwalanie i rozpowszechnianie przez **[pełna nazwa szkoły]** w [miejscowość] (dalej: Szkoła) lub za zgodą Szkoły przez osobę trzecią wizerunku małoletniego/małoletniej **[imię i nazwisko małoletniego/ej]**, w tym utrwalonego w związku z zajęciami (zarówno lekcyjnymi, jak i pozalekcyjnymi, również podczas ferii i wakacji), konkursami, uroczystościami (w tym religijnymi), obozami, zawodami, imprezami itp. organizowanymi przez Szkołę lub z udziałem uczniów Szkoły, przy czym wizerunek małoletniego/małoletniej może być także zestawiany z wizerunkami innych osób oraz opatrywany stosownymi informacjami oraz komentarzami; powyższe może nastąpić w każdy sposób, w tym za pośrednictwem mediów elektronicznych, w szczególności stron internetowych i portali społecznościowych, a także za pośrednictwem prasy, broszur, ulotek, itp. oraz poprzez zamieszczanie tego wizerunku w kronice szkolnej, na tablicach ściennych, oraz folderach szkolnych.

Niniejsza zgoda odnosi się do utrwalania i wykorzystania wizerunku małoletniego/małoletniej wyłącznie w celach związanych z szeroko rozumianą działalnością Szkoły (w szczególności dydaktyczną, wychowawczą, opiekuńczą) i instytucji przyszkolnych (Oratorium, SALOS, itp.), w tym dla dokumentowania tej działalności i informowania o niej, dla promocji Szkoły oraz realizacji celów statutowych Szkoły; udzielona zgoda jest nieograniczona czasowo i terytorialnie.

Powyższe dotyczy także odpowiednio mojego wizerunku, utrwalonego w związku z opisaną powyżej działalnością Szkoły.

---

* Niepotrzebne skreślić.

Wyrażam zgodę na przetwarzanie przez Szkołę danych osobowych zawartych w niniejszym oświadczeniu oraz danych osobowych w postaci wizerunków, na których utrwalanie i rozpowszechnianie udzielona została przeze mnie zgoda – zgodnie z Ustawą z 10.05.2018r. o ochronie danych osobowych (tj. Dz.U. 2018r. poz. 1000), na cele związane z utrwalaniem i rozpowszechnianiem ww. wizerunków w zakresie powyżej wskazanym oraz na cele zabezpieczenia dowodu wyrażenia niniejszej zgody. Zgodę na przetwarzanie danych osobowych wyrażam dobrowolnie, po otrzymaniu informacji o prawie dostępu do ww. danych, prawie odwołania lub zmiany mojej zgody na przetwarzanie ww. danych osobowych w każdym czasie oraz będąc poinformowanym, iż dane powyższe nie będą przetwarzane przez Szkołę w żadnym innym celu niż wskazany powyżej.

.....

(własnoręczny podpis)

Imię i nazwisko: .....

Miejscowość, data: .....

Załącznik 4

Formularz dla stowarzyszeń

ZGODA RODZICA (OPIEKUNA PRAWNEGO) NA ROZPOWSZECHNIANIE WIZERUNKU

Ja/my*, niżej podpisany/a/i*:

……,
Imię i nazwisko rodzica/opiekuna prawnego* małoletniego

……,
Adres zamieszkania

jako posiadający nieograniczoną władzę rodzicielską ojciec/matka/opiekun prawny* małoletniej/małoletniego*

……,
Imię (Imiona) i nazwisko dziecka

niniejszym wyrażam nieodpłatnie zgodę na:

utrwalanie i rozpowszechnianie przez **[nazwa i adres stowarzyszenia] (dalej: np. SALOS)** lub za zgodą **[nazwa stowarzyszenia]** przez osobę trzecią wizerunku małoletniego/małoletniej **[imię i nazwisko]**, w tym utrwalonego w związku z zawodami sportowymi, treningami, turniejami oraz obozami organizowanymi przez **[nazwa stowarzyszenia]** oraz podczas wszystkich innych zajęć, imprez i uroczystości, w których podopieczni **[nazwa stowarzyszenia]** biorą udział, przy czym wizerunek małoletniego/małoletniej może być także zestawiany z wizerunkami innych osób oraz opatrywany stosownymi informacjami oraz komentarzami; powyższe może nastąpić w każdy sposób, w tym za pośrednictwem mediów elektronicznych, w szczególności stron internetowych i portali społecznościowych, a także za pośrednictwem prasy, broszur, ulotek, itp. oraz poprzez zamieszczanie tego wizerunku w kronice, na tablicach ściennych, oraz folderach.

Niniejsza zgoda odnosi się do utrwalania i wykorzystania wizerunku małoletniego/małoletniej wyłącznie w celach związanych z szeroko rozumianą działalnością **[nazwa stowarzyszenia]**, w tym dla dokumentowania działalności **[nazwa stowarzyszenia]** i informowania o niej, dla promocji **[nazwa stowarzyszenia]** oraz realizacji celów statutowych **[nazwa stowarzyszenia]**; udzielona zgoda jest nieograniczona czasowo i terytorialnie.

Powyższe dotyczy także odpowiednio mojego wizerunku, utrwalonego w związku z opisaną powyżej działalnością **[nazwa stowarzyszenia]**.

---

* Niepotrzebne skreślić.

Wyrażam zgodę na przetwarzanie przez **[nazwa i adres stowarzyszenia]** danych osobowych zawartych w niniejszym oświadczeniu oraz danych osobowych w postaci wizerunków, na których utrwalanie i rozpowszechnianie udzielona została przeze mnie zgoda – zgodnie z Ustawą z 10.05.2018r. o ochronie danych osobowych (tj. Dz.U. 2018 r. poz. 1000), na cele związane z utrwalaniem i rozpowszechnianiem ww. wizerunków w zakresie powyżej wskazanym oraz na cele zabezpieczenia dowodu wyrażenia niniejszej zgody. Zgodę na przetwarzanie danych osobowych wyrażam dobrowolnie, po otrzymaniu informacji o prawie dostępu do ww. danych, prawie odwołania lub zmiany mojej zgody na przetwarzanie ww. danych osobowych w każdym czasie oraz będąc poinformowanym, iż dane powyższe nie będą przetwarzane przez **[nazwa stowarzyszenia]** w żadnym innym celu niżwskazany powyżej.

.....

(własnoręczny podpis)

Imię i nazwisko: .....

Miejscowość,data: .....

Załącznik 5

Formularz dla szkół

ZGODA RODZICA (OPIEKUNA PRAWNEGO) NA PRZETWARZANIE DANYCH OSOBOWYCH

Ja/my*, niżej podpisany/a/i*:

……,

Imię i nazwisko rodzica/opiekuna prawnego* małoletniego

……,

Adres zamieszkania

jako posiadający nieograniczoną władzę rodzicielską ojciec/matka/opiekun prawny* małoletniej/małoletniego*

……,

Imię (Imiona) i nazwisko dziecka

niniejszym wyrażam nieograniczoną czasowo zgodę na:

1. przetwarzanie przez **[pełna nazwa]** w **[miejscowość adres instytucji]**, (dalej: Szkoła) danych osobowych małoletniego/małoletniej **[imię nazwisko]** obejmujących: imiona, nazwisko, adres zamieszkania, datę i miejsce urodzenia, klasę, numer legitymacji szkolnej, nr PESEL, wizerunek, osiągnięcia, informacje o przynależności wyznaniowej (dalej: „Dane osobowe małoletniego"), w celach związanych z szeroko rozumianą działalnością Szkoły (także wykraczającą poza działalność dydaktyczną, wychowawczą i opiekuńczą), w tym w celach związanych z organizowaniem i przeprowadzaniem przez Szkołę wszelkiego rodzaju imprez, wyjazdów (w tym wakacyjnych) i uroczystości, dla dokumentowania i utrwalania wydarzeń z życia Szkoły z udziałem małoletniego/małoletniej, informowania osób trzecich o działalności Szkoły, a także dla promocji Szkoły; niniejsza zgoda obejmuje również zgodę na przekazywanie przez Szkołę ww. danych osobowych instytucjom przyszkolnym (Oratorium, SALOS, organizacje harcerskie itp.) w celach realizacji przez te instytucje ich własnych zadań statutowych;
2. przetwarzanie przez Szkołę moich danych osobowych, obejmujących imiona, nazwisko, adres zamieszkania, nr PESEL, adres do korespondencji, numer telefonu, adres e-mail, wizerunek (dalej: „Dane osobowe rodzica/opiekuna prawnego") w celach związanych z identyfikacją mojej osoby, kontaktów ze mną, w tym prowadzenia przez Szkołę korespondencji we wszelkich sprawach dotyczących małoletniego/małoletniej, gromadzenia i zabezpieczenia pochodzących ode mnie oświadczeń woli dotyczących małoletniego/

---

* Niepotrzebne skreślić.

małoletniej związanych w jakikolwiek sposób z działalnością Szkoły oraz instytucji przyszkolnych, a także w celach zawiązanych z dokumentowaniem i utrwalaniem wydarzeń z moim udziałem w charakterze rodzica/opiekuna prawnego małoletniego/małoletniej, jako ucznia Szkoły oraz dla promocji działalności Szkoły.

Oświadczam jednocześnie, iż:

1. podaję Dane osobowe małoletniego oraz Dane osobowe rodzica (opiekuna prawnego) dobrowolnie,
2. zostałem/am poinformowany/a o prawie dostępu do Danych osobowych małoletniego oraz Danych osobowych rodzica/opiekuna prawnego,
3. zostałem/am poinformowany/a o prawie do odwołania lub zmiany mojej zgody w każdym czasie,
4. zostałem/am poinformowany/a, że Dane osobowe małoletniego oraz Dane osobowe rodzica/opiekuna prawnego nie będą przetwarzane przez Szkołę w żadnym innym celu niż wskazany powyżej.

.....

(własnoręczny podpis)

Imię i nazwisko: .....

Miejscowość, data: .....

Załącznik 6

Formularz dla stowarzyszeń

ZGODA RODZICA (OPIEKUNA PRAWNEGO) NA PRZETWARZANIE DANYCH OSOBOWYCH

Ja/my*, niżej podpisany/a/i*:

……,

Imię i nazwisko rodzica/opiekuna prawnego* małoletniego

……,

Adres zamieszkania

jako posiadający nieograniczoną władzę rodzicielską ojciec/matka/opiekun prawny* małoletniej/małoletniego*

……,

Imię (Imiona) i nazwisko dziecka

niniejszym wyrażam nieograniczoną czasowo zgodę na:

1. przetwarzanie przez **[nazwa stowarzyszenia]** w **[miejscowość, adres instytucji]**, (dalej: **nazwa**) danych osobowych małoletniego/małoletniej **[imię i nazwisko]** obejmujących: imiona, nazwisko, adres zamieszkania, datę i miejsce urodzenia, klasę, numer legitymacji szkolnej, nr PESEL, wizerunek, osiągnięcia sportowe (dalej: „Dane osobowe małoletniego"), w celach związanych z działalnością statutową **[nazwa]**, w tym w celach związanych z organizowaniem i przeprowadzaniem przez **[nazwa]** zawodów sportowych, treningów, turniejów oraz obozów, dokumentowaniem i utrwalaniem wydarzeń z udziałem małoletniego/małoletniej jako podopiecznego **[nazwa]**, informowania osób trzecich o działalności **[nazwa]** oraz dla promocji **[nazwa]**;
2. przetwarzanie przez **[nazwa instytucji]** w moich danych osobowych, obejmujących imiona, nazwisko, adres zamieszkania, nr PESEL, adres do korespondencji, numer telefonu, adres e-mail, wizerunek (dalej: „Dane osobowe rodzica/opiekuna prawnego") w celach związanych z identyfikacją mojej osoby, kontaktów ze mną, w tym prowadzenia przez **[nazwa instytucji]** w korespondencji we wszelkich sprawach dotyczących małoletniego/małoletniej, gromadzenia i zabezpieczenia pochodzących ode mnie oświadczeń woli dotyczących małoletniego związanych w jakikolwiek sposób z działalnością **[nazwa instytucji]**, a także w celach zawiązanych z dokumentowaniem i utrwalaniem wydarzeń z moim udziałem w charakterze rodzica/opiekuna prawnego małoletniego/małoletniej jako podopiecznego **[nazwa instytucji]** oraz dla promocji działalności **[nazwa instytucji]**.

---

* Niepotrzebne skreślić.

Oświadczam jednocześnie, iż:

1. podaję Dane osobowe małoletniego oraz Dane osobowe rodzica/opiekuna prawnego dobrowolnie,
2. zostałem/am*poinformowany o prawie dostępu do Danych osobowych małoletniego oraz Danych osobowych rodzica/opiekuna prawnego,
3. zostałem/am*poinformowany o prawie do odwołania lub zmiany mojej zgody w każdym czasie,
4. zostałem poinformowany, że Dane osobowe małoletniego oraz Dane osobowe rodzica/opiekuna prawnego nie będą przetwarzane przez **[nazwa]** w żadnym innym celu niż wskazany powyżej.

……

(własnoręczny podpis)

Imię i nazwisko: ……

Miejscowość,data: ……

Załącznik 7

Apel należy przekazać rodzicom w czasie zapisów na akcje wakacyjne i wycieczki

APEL DO RODZICÓW

[nazwa instytucji], jako organizator wyjazdów wakacyjnych dla dzieci i młodzieży, zapraszając do skorzystania z wakacyjnej oferty **[nazwa własna akcji, programu itp.]**, zwraca się z apelem do Rodziców o wspieranie działań mających służyć bezpieczeństwu oraz udanemu wypoczynkowi podopiecznych **[nazwa instytucji]**.

Mając w szczególności na uwadze istotną rolę, jaką przy organizowaniu wypoczynku dla dzieci i młodzieży pełni przepływ informacji pomiędzy rodzicami a dziećmi oraz rodzicami a wychowawcami, pozwalający z odpowiednim wyprzedzeniem planować, przewidywać oraz reagować na zaistniałe sytuacje, zwracamy się do Rodziców o to, aby:

1. przed wyjazdem dziecka na wakacyjny wypoczynek poinformowali **[nazwa instytucji]** lub wychowawcę o okolicznościach, które mogą mieć znaczenie dla zdrowia, dobrego samopoczucia i udanego wypoczynku ich dziecka oraz pozostałych dzieci uczestniczących w wyjeździe, w szczególności o dostarczenie następujących danych:
   a. czy dziecko cierpi na jakieś schorzenia, przyjmuje leki,
   b. czy ma problemy z aklimatyzacją w grupie i nawiązywaniem kontaktów,
   c. czy bywa impulsywne i nieprzewidywalne,
   d. czy wymaga specjalnej opieki (uwagi) lub sporadycznej pomocy w konkretnych czynnościach;
2. przed wakacyjnym wyjazdem przeprowadzili z dzieckiem rozmowę o tym, iż z każdym ewentualnym problemem, jaki pojawi się podczas kolonii, obozu czy turnusu, może i powinno zwrócić się do wychowawców; prosimy także Rodziców o to, aby uczulili swoje dziecko na to, iż powinno powiadomić wychowawców, jeśli spostrzeże, że podczas wakacyjnego pobytu jakiemuś innemu dziecku dzieje się ze strony rówieśników krzywda lub jeśli zauważy, że jakieś inne dziecko ma problem, z którym nie potrafi sobie samo poradzić;
3. informowali **[nazwa instytucji]** lub opiekunów wyjazdu o wszelkich problemach sygnalizowanych im przez dziecko (m.in. prosimy o przekazywanie nam informacji mogących wskazywać na to, że dziecko w czasie pobytu na kolonii, obozie lub turnusie źle czuje się w grupie rówieśników, prosimy Rodziców również o to, aby nie bagatelizowali jakichkolwiek docierających do nich informacji mogących świadczyć o problemach ich dziecka lub o problemach innych dzieci);
4. przekazywali **[nazwa instytucji]** lub wychowawcom uzyskane od swoich dzieci informacje mogące świadczyć o jakichkolwiek nieprawidłowościach lub zdarzeniach odnoszących się do uczestników wyjazdu, które mogą, lub powinny, być sygnałem do podjęcia znaszej stro–nyinterwencji.

Informacje o jakich mowa powyżej pomogą **[nazwa instytucji]** czuwać nad bezpieczeństwem powierzonych jego opiece dzieci i młodzieży oraz dadzą wychowawcom szansę na poświęcenie każdemu z podopiecznych takiej uwagi, która pozwoli, aby każde dziecko mogło ra–

dośnie, beztrosko i bezpiecznie czuć się podczas wakacyjnego pobytu zorganizowanego przez **[nazwa instytucji]**.

Jesteśmy pewni, iż doświadczenie **[nazwa instytucji]** w organizowaniu wakacyjnego wypoczynku dzieci i młodzieży, starania wykwalifikowanej kadry oraz współpraca ze strony Rodziców pozwolą skutecznie chronić powierzone naszej opiece dzieci i młodzież przed zagrożeniami oraz zapewnić im udany, pełen pozytywnych wrażeń oraz niezapomnianych wspomnień wakacyjny odpoczynek.

Załącznik 8

Poniższy tekst stanowi Aneks 1 do dokumentu: WYTYCZNEdotyczące wstępnego dochodzenia kanonicznego w przypadku oskarżeń duchownych o czyny przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu z osobą niepełnoletnią poniżej osiemnastego roku życia

POMOC OFIAROM

Troska o ofiary nadużyć seksualnych to podstawowy akt sprawiedliwości ze strony wspólnoty Kościoła, odczuwającej ból i wstyd z powodu krzywdy wyrządzonej dzieciom i młodzieży.

Art. 1

Przełożony kościelny, którym jest odpowiednio biskup diecezjalny lub wyższy przełożony zakonny, w związku z uzyskaniem informacji o przypadku nadużycia seksualnego wobec niepełnoletniego, zobowiązany jest do:

1) udzielenia pomocy duchowej i psychologicznej ofierze nadużycia seksualnego, a w razie potrzeby także konsultacji prawnej;
2) **podjęcia działań zmierzających do uniemożliwienia ewentualnej kontynuacji** przestępstwa i zapewnienia ofierze poczucia bezpieczeństwa;
3) podjęcia działań mających na celu uzdrowienie zaufania i przywrócenie właściwego klimatu dla kontynuacji pracy duszpasterskiej we wspólnocie kościelnej, zranionej niegodnym postępowaniem osoby duchownej.

Art. 2

Duszpasterze winni być gotowi do podejmowania rozmów i spotkań z wiernymi, zwłaszcza w pierwszym okresie po ujawnieniu nadużycia seksualnego, jakie miało miejsce w ich wspólnotach. W sposób szczególny troską duszpasterską należy objąć dzieci i młodzież.

Art. 3

1. Przełożony kościelny realizuje obowiązek udzielenia pomocy duchowej i psychologicznej oraz konsultacji prawnej ofierze nadużycia seksualnego, działając przez osobę lub komisję, o której mowa w art. 5 ust. 1 Aneksu nr 2. Procedura postępowania.
2. Ofierze należy się informacja, że jej podstawowym prawem jest złożenie doniesienia do organów ścigania, o czym szczegółowo w art. 5 ust. 2 Aneksu nr 2. Procedura postępowania.
3. Postępowanie względem ofiary nadużycia seksualnego ze strony osób działających w imieniu przełożonego kościelnego powinno być zawsze inspirowane poczuciem sprawiedliwości oraz troską o dobro ofiary i o wspólnotę kościelną.

Art. 4

1. Pomoc ofierze nadużycia seksualnego i jej bliskim rozpoczyna się od przyjęcia zgłoszenia o popełnieniu przez duchownego czynu przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu z osobą niepełnoletnią poniżej osiemnastego roku życia.
2. Osoba lub komisja, o której mowa w art. 5 ust. 1 Aneksu nr 2. Procedura postępowania, wskazana do przeprowadzenia rozmowy lub rozmów z osobą albo osobami zgłaszającymi nadużycie seksualne, ma zapewnić maksymalne poczucie bezpieczeństwa, okazać wolę życzliwego wysłuchania i przyjęcia prawdy oraz upewnić w przekonaniu, że osoby,

ujawniając swoje cierpienie, pomagają też Kościołowi w przywróceniu naruszonego ładu moralnego.

Art. 5

1. Ofierze nadużycia seksualnego, którą jest osoba niepełnoletnia poniżej osiemnastego roku życia, pomoc duchowa i psychologiczna powinna być udzielana w ścisłej współpracy z rodzicami (opiekunami prawnymi), a w przypadku ofiary poniżej 15 roku życia za wyraźną ich zgodą.
2. Ofiary nadużyć, zarówno małoletnie, jak i dorosłe, mają prawo do tego, by przy czynnościach wyjaśniających i procesowych towarzyszyła wybrana przez nich osoba zaufana.
3. Mają także prawo do informacji, jakie środki zapobiegawcze zostały podjęte w odniesieniu do osoby oskarżanej o nadużycia.

Art. 6

Pomoc duchowa i psychologiczna powinna obejmować także osoby z najbliższego otoczenia ofiary nadużycia seksualnego, w szczególności członków rodziny. Ich też należy poinformować, w jaki sposób mogą skorzystać z pomocy duchowej i psychologicznej.

Art. 7

Proponując pomoc psychologiczną przełożony kościelny może sięgać do specjalistów także spoza struktur związanych z Kościołem katolickim.

Powyższy tekst został przyjęty podczas 366. Zebrania Plenarnego KEP, które odbyło się w Warszawie w dniach 7–8 października 2014 r.

Załącznik 9

Poniższy tekst stanowi Aneks 2 do dokumentu: WYTYCZNE, przyjętego podczas 366. Zebrania Plenarnego KEP, które odbyło się w Warszawie w dniach 7–8 października 2014 r.

PROCEDURA POSTĘPOWANIA

Wszelkie działania podejmowane przez przełożonego kościelnego, w związku z uzyskaniem informacji o przypadkach nadużycia seksualnego wobec osoby niepełnoletniej poniżej osiemnastego roku życia, mające na celu zabezpieczenie dobra wspólnego wiernych i dochodzenie do poznania prawdy – powinny odzwierciedlać kodeksową zasadę: salus animarum suprema lex.

Ofiarę nadużycia seksualnego należy otoczyć opieką, zgodnie z postanowieniami załącznika nr 1. Pomoc ofierze.

Oskarżonemu o popełnienie czynu przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu z osobą niepełnoletnią poniżej osiemnastego roku życia przysługuje fundamentalne prawo do obrony, z zachowaniem zasady domniemania niewinności, aż do czasu udowodnienia winy.

Art. 1

W przypadku, kiedy przełożony kościelny, którym jest odpowiednio biskup diecezjalny lub wyższy przełożony zakonny, otrzyma przynajmniej prawdopodobną wiadomość o popełnieniu przez duchownego czynu przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu z osobą niepełnoletnią poniżej osiemnastego roku życia, zobowiązany jest do wszczęcia wstępnego dochodzenia kanonicznego.

Art. 2

Czynności i działania podejmowane przez przełożonego kościelnego wobec podejrzanego duchownego mogą obejmować:

1) odsunięcie od obowiązków wynikających z powierzonych urzędów, posług lub zadań celem uniemożliwienia ewentualnej kontynuacji przestępstwa;
2) zapewnienie odpowiedniej opieki psychologiczno–terapeutycznej;
3) wskazanie miejsca przebywania i zapewnienie niezbędnych środków materialnych do życia.

Art. 3

Celem wstępnego dochodzenia kanonicznego jest:

1) zbadanie faktów i okoliczności;
2) sporządzenie dokumentacji.

Art. 4

Wstępne dochodzenie kanoniczne obejmuje:

1) przyjęcie zgłoszenia;
2) procedurę związaną z badaniem faktów, okoliczności i zbieraniem dowodów;
3) procedurę związaną z gromadzeniem dokumentacji.

Art. 5

1. Przełożony kościelny wskazuje odpowiednią osobę lub komisję uprawnioną do przyjęcia zgłoszenia.
2. Przyjmujący zgłoszenie, po życzliwym wysłuchaniu osoby skarżącej, zachowując postanowienia załączniku nr 1. Pomoc ofierze, powinien:
   1) poinformować osobę skarżącą o tym, że ma prawo złożenia doniesienia do organów ścigania, zgodnie z przepisami prawa polskiego;
   2) wyjaśnić, że postępowanie kanoniczne ma charakter wewnątrzkościelny.
3. Osoba składająca zgłoszenie, po uzyskaniu informacji, o których mowa w ust. 2, powinna sformułować zgłoszeniena piśmie. Jeżeli tego nie uczyni, podstawą do podjęcia dalszych czynności staje się protokół z odbytej rozmowy, podpisany w miarę możliwości przez wszystkich jej uczestników.

4. W przypadku, gdy zgłoszenie dotyczy osoby poniżej 15 roku życia, osoba pokrzywdzona może być przesłuchiwana tylko za zgodą rodziców i w obecności psychologa. Jeżeli zaś zgłoszenie odnosi się do osoby pomiędzy 15 a 18 rokiem życia, osoba pokrzywdzona powinna być przesłuchiwana w obecności psychologa.
5. Po rozmowie, o której w ust. 4, do podjęcia kolejnych czynności potrzebna jest opinia biegłego psychologa.
6. W sytuacji, gdy ani ofiara, ani rodzice (opiekunowie prawni) nie są zainteresowani złożeniem doniesienia do organów ścigania, kwestię tę rozstrzyga w uzgodnieniu z psychologiem osoba lub komisja uprawniona do przyjęcia zgłoszenia.

Art. 6

W celu uzyskania niezbędnych informacji, dotyczących domniemanego przestępstwa, przełożony kościelny, działając poprzez osobę lub komisję, o których mowa w art. 5 ust. 1, powinien podjąć niezbędne czynności, zmierzające do zbadania okoliczności i zebrania dowodów. Mogą nimi być:

1) wezwanie duchownego i przesłuchanie go w siedzibie kurii;
2) przesłuchanie osób posiadających wiedzę na temat domniemanego przestępstwa;
3) przeprowadzenie wizji lokalnej.

Art. 7

1. W celu przeprowadzenia procedury kanonicznej niezbędne jest zgromadzenie i opracowanie następujących dokumentów:
   1) sformułowanego na piśmie zgłoszenia lub protokołu, o którym mowa w art. 5 ust. 3;
   2) protokołu odbytej rozmowy, o którym mowa w art. 5 ust. 4;
   3) protokołu przeprowadzonej rozmowy z duchownym;
   4) protokołu przeprowadzonej wizji lokalnej;
   5) protokołów rozmów z osobami posiadającymi wiedzę na ten temat;
   6) opinii biegłego;
   7) wszelkich innych dokumentów, zarówno publicznych, jak i prywatnych, które wydają się pożyteczne do rozpoznania sprawy.
2. Dokumenty opracowane na okoliczność prowadzonej procedury kanonicznej należy przechowywać w archiwum tajnym kurii biskupiej.

Art. 8

1. Po zakończeniu wstępnego dochodzenia kanonicznego, w którego wyniku stwierdzono wiarygodność zgłoszenia, o którym mowa w art. 5 ust. 3, przełożony kościelny przekazuje sprawę do Kongregacji Nauki Wiary.
2. Po zakończeniu wstępnego dochodzenia kanonicznego, w którego wyniku nie stwierdzono wiarygodności zgłoszenia, o którym mowa w art. 5 ust. 3, przełożony kościelny zobowiązany jest przywrócić niesłusznie podejrzewanego duchownego w obowiązkach i czynnościach, w których został zawieszony i uczynić wszystko, aby przywrócić mu utracone dobre imię.

Art. 9

W przypadku zatrzymania lub podjęcia przez sąd decyzji o zastosowaniu wobec duchownego tymczasowego aresztowania lub innego środka zapobiegawczego, w związku z postawieniem zarzutu popełnienia czynu opisanego w rozdziale XXV kodeksu karnego – przełożony kościelny powinien powiadomić o tym fakcie Sekretarza Generalnego Konferencji Episkopatu Polski.

Art. 10

We wszystkich przypadkach informacji dla mediów udziela wyłącznie rzecznik prasowy lub inna osoba wyznaczona przez przełożonego kościelnego.

Załącznik 10

KARTA KWALIFIKACYJNA UCZESTNIKA WYPOCZYNKU

Nazwa akcji:		[np. Radosne wakacje]	
Termin		Miejsce akcji	
Koszt	Zł	Spotkanie organizacyjne	Np. CZWARTEK 11 VI godz. 18.00

Nazwisko																			
Imię																			
Data urodzenia									Miejsce urodzenia										
Miejscowość												Kod			–				
Adres	ulica												numer						
Telefon uczestnika																			
Szkoła														Klasa					
PESEL																			
Imię matki (opiekuna)							Tel. kont.												
Imię ojca (opiekuna)							Tel. kont.												

Orzeczenie lekarza pierwszego kontaktu lub pediatry (czy stan zdrowia dziecka pozwala na uczestnictwo w obozie, informacje o szczepieniach):

data ..... **podpisi pieczęć lekarza** .....

Informacja rodziców/opiekunów o stanie zdrowia dziecka i inne uwagi (np. na co dziecko jest uczulone, czy przyjmuje stale leki i w jakich dawkach, itp.)

Stwierdzam, że podałam(em) wszystkie znane mi informacje o dziecku, które mogą pomóc w zapewnieniu właściwej opieki dziecku w czasie trwania wypoczynku.

data ..... **podpis rodzica (opiekuna)** .....

Zasady uczestnictwa w obozie:

1. Uczestnik jest zobowiązany do czynnego udziału w organizowanych zajęciach.
2. Na obozie obowiązuje zakaz palenia papierosów, spożywania alkoholu i innych używek oraz stosowania przemocy.
3. W razie niestosowania się do obowiązujących zasad oraz uwag wychowawców organizator zastrzega sobie prawo odesłania uczestnika do domu na koszt rodziców (opiekunów).
4. Niestosowanie się do ww. punktów może dyskwalifikować uczestnika z udziału w kolejnych wyjazdach organizowanych przez **[nazwa organizatora]**.

podpis uczestnika ..... **podpis rodzica (opiekuna)** .....

Oświadczenie rodziców / opiekunów:

Wyrażam zgodę na uczestnictwo mojego dziecka w akcji organizowanej przez [nazwa organizatora] i na tenczas powierzam organizatorowi opiekę nad nim.

Wyrażam zgodę na przetwarzanie, w tym przechowywanie, zawartych w niniejszej karcie danych osobowych przez **[nazwa instytucji, adres]** zgodnie z Ustawą z 10.05.2018r. o ochronie danych osobowych (tj. Dz.U. 2018r. poz. 1000). Zgodę na przetwarzanie danych osobowych wyrażam dobrowolnie, po otrzymaniu informacji o prawie dostępu do ww. danych, prawie odwołania lub zmiany mojej zgody na przetwarzanie danych osobowych w każdym czasie oraz będąc poinformowanym o celu przetwarzania ww. danych osobowych przez **[nazwa instytucji]** (zorganizowanie oraz przeprowadzenie wyjazdu wypoczynkowego / akcji / imprezy, zapewnienie kontaktu z rodzicem / opiekunem prawnym, zabezpieczenie dowodu wyrażenia powyższej zgody).

Oświadczam, że zastałem zaznajomiony z treścią Regulaminu wyjazdu wypoczynkowego / akcji / imprezy oraz akceptuję jego treść.

data ..... **podpis rodzica / opiekuna** .....

Zostaw nam e-mail, by otrzymywać powiadomienia o planowanych wydarzeniach:

E-mail Uczestnika:

E-mail Rodzica:

Kartę należy składać na recepcji w [nazwa instytucji, adres, Ew. godziny przyjmowania]

- **O zapisie decyduje kolejność zgłoszeń - należy oddać wypełnioną kartę zgłoszeniową wraz z wpłatą zaliczki w wysokości 50%. Pozostałą część należy wpłacić do [data]**

WYPEŁNIA ORGANIZATOR Informacje o dziecku w czasie trwania wypoczynku (leczenie, uwagi):

Postanawia się zakwalifikować Uczestnika na wypoczynek:

data ..... **podpis przyjmującego zgłoszenie** .....

{nazwa organizatora, adres, numery telefonów, adres e-mail itp.]

Nr rachunku bankowego: 00000000000000000000000000

Nazwa: [właściciela rachunku]

Tytuł: nazwa akcji, [ewentualnie nr turnusu], imię i nazwisko uczestnika oraz numer telefonu

Załącznik 11

ZGODA RODZICA (OPIEKUNA PRAWNEGO) NA UDZIAŁ MAŁOLETNIEGO W WYCIECZCE (IMPREZIE, SPOTKANIU)

Ja/my*, niżej podpisany/a/i*:

……,
Imię i nazwisko rodzica/opiekuna prawnego* małoletniego

……,
Adres zamieszkania

jako posiadający nieograniczoną władzę rodzicielską ojciec/matka/opiekun prawny* małoletniej/małoletniego*

……,
Imię i nazwisko małoletniego

……,
Data i miejsce urodzenia

……,
PESEL Nr paszportu – tylko w wypadku wycieczki zagranicznej

……,
Adres zamieszkania

Wyrażam zgodę na udział syna/córki* w wycieczce do: ……
która odbędzie się w dniu/dniach*: ……

Oświadczam, że nie ma przeciwwskazań lekarskich, aby syn/córka* uczestniczył/a* w wycieczce/imprezie. **Wyrażam zgodę na hospitalizację** syna/córki* w razie zagrożenia życia lub zdrowia. **Inne istotne informacje**, które Rodzice/Opiekunowie chcą przekazać organizatorowi wycieczki (choroby, lekarstwa, uczulenia itp.):

……
……
……

Telefony kontaktowe rodziców/opiekunów prawnych:
Matka: ……
Ojciec: ……

……
(własnoręczny podpis)

Imię i nazwisko: ……
Miejscowość, data: ……

---

* Niepotrzebne skreślić.

Załącznik 12

Poniższą deklarację należy przedstawić do podpisu każdej osobie z personelu (salezjanom, wychowawcom świeckim, nauczycielom, trenerom, animatorom, wolontariuszom, praktykantom, stażystom oraz świeckim zatrudnionym na różnych stanowiskach i podejmujących różne odpowiedzialności) po uprzednim zapoznaniu ich z treścią dokumentu, wynikających z niego obowiązków, opisanych procedur i konsekwencji prawnych.

DEKLARACJA RESPEKTOWANIA NORM I ZASAD OCHRONY MAŁOLETNICH W PRAKTYCE WYCHOWAWCZEJ TOWARZYSTWA SALEZJAŃSKIEGO INSPEKTORII KRAKOWSKIEJ

Ja **[imię i nazwisko]** zatrudniony w placówce **[nazwa instytucji]** oświadczam, że:

lub

Ja **[imię i nazwisko]** należący do Towarzystwa Salezjańskiego Inspektorii Krakowskiej oświadczam, że:

lub

Ja **[imię i nazwisko]** pełniący obowiązki wychowawcy w czasie turnusu wakacyjnego **[Data/y miejsce/a]** organizowanego przez **[nazwa instytucji]** oświadczam, że:

Zostałem zapoznany z dokumentem Normy i zasady ochrony małoletnich w praktyce wychowawczej Towarzystwa Salezjańskiego Inspektorii Krakowskiej, rozumiem jego treści i wynikające z niego obowiązki, opisane procedury i grożące mi konsekwencje prawne.

Zobowiązuje się do przestrzegania zasad w nim zawartych, a w szczególności:

1. Zobowiązuję się do traktowania małoletnich z szacunkiem bez względu na rasę, kolor skóry, płeć, język, religię, poglądy, narodowość, pochodzenie etniczne lub społeczne, majątek, niepełnosprawność, urodzenie lub jakiekolwiek inne uwarunkowania.
2. Zobowiązuję się nie używać w stosunku do małoletnich języka lub zachowania napastliwego, obraźliwego, seksualnie prowokacyjnego, poniżającego lub nieodpowiadającego normom kultury.
3. Zobowiązuję się nie zapraszać do siebie ani nie być sam na sam z małoletnim w moim domu, o ile nie byłby w sytuacji bezpośredniego zagrożenia fizycznego lub w niebezpieczeństwie.
4. Zobowiązuję się nie stosować żadnych form kar cielesnych wobec małoletnich.
5. Zobowiązuję się niezwłocznie zgłosić obawy i zarzuty dotyczące aktów przemocy lub wykorzystywania małoletnich, zgodnie z ustalonymi procedurami.

Przyjmuję do wiadomości, że nieprzestrzeganie przeze mnie Norm i zasad ochrony małoletnich w praktyce wychowawczej Towarzystwa Salezjańskiego Inspektorii Krakowskiej traktowane będzie jako ciężkie naruszenie podstawowych obowiązków pracowniczych z wszystkimi wynikającymi stąd konsekwencjami, z rozwiązaniem stosunku pracy włącznie co potwierdzam własnoręcznym podpisem.

……

(własnoręczny podpis)

Imię i nazwisko:……

Miejscowość,data: ……

NORMY I ZASADY
ochrony małoletnich
w praktyce wychowawczej
Towarzystwa Salezjańskiego
Inspektorii Krakowskiej

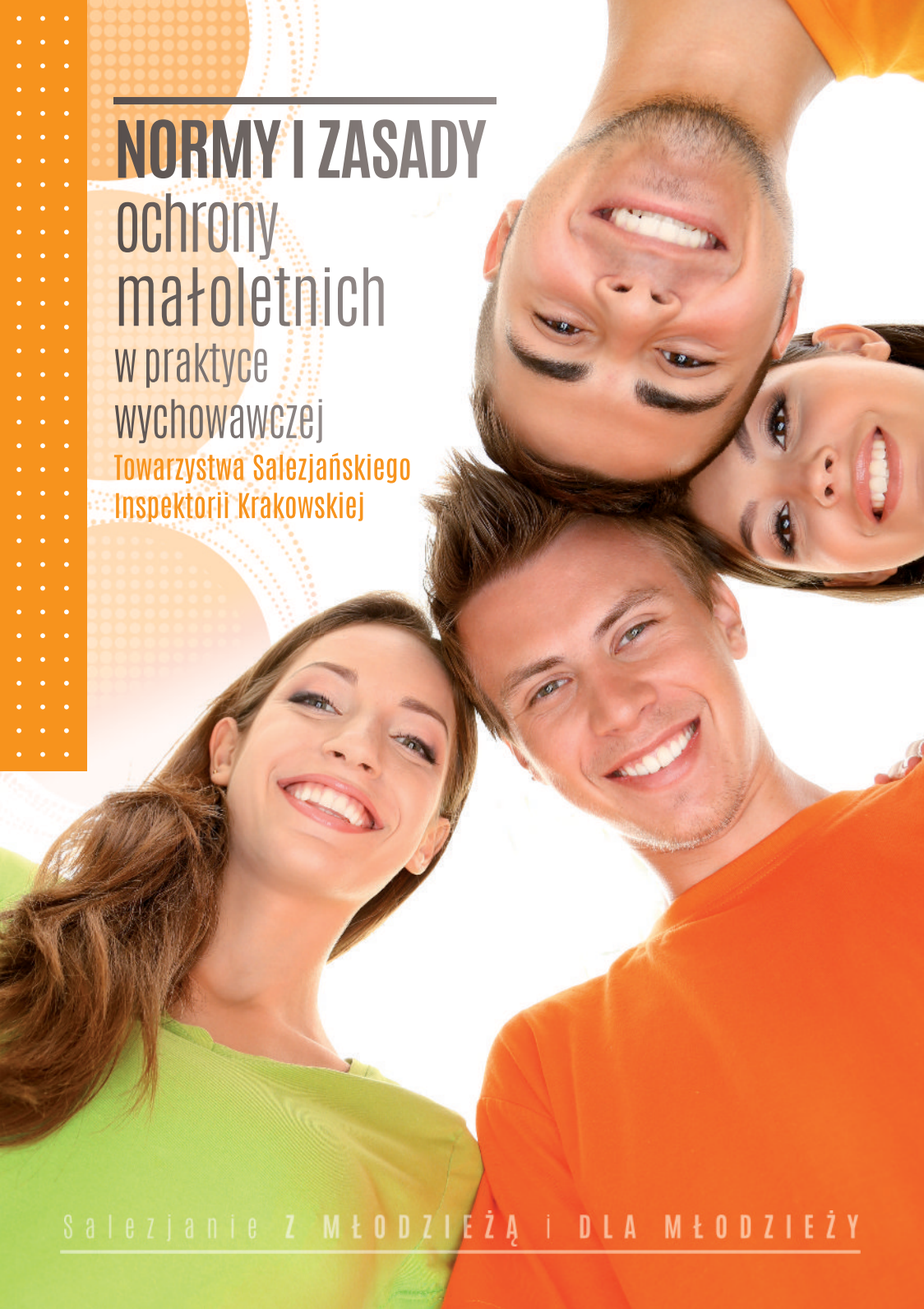

Salezjanie Z MŁODZIEŻĄ i DLA MŁODZIEŻY